

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา เทคนิคการอบชุบโลหะ รหัสวิชา ๓๑๐๒-๙๐๐๒ หน่วย อปกติ (Normalizing)ด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารจากหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำเสนอเป็นแนวทาง ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism)

- 1.1 ความหมายของแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism)
- 1.2 ความสำคัญของแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism)
- 1.3 หลักการของแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism)
- 1.4 ทศนคติ คุณลักษณะของครูในการเรียนการสอนตามตามแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism)
- 1.5 บทบาทและผลที่เกิดขึ้นของผู้เรียนในการเรียนการสอนตามตามแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism)
- 1.6 แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามตามแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism)

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

- 2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐาน
- 2.2 แนวทางการสอนแบบวิจัยเป็นฐาน
- 2.3 บทบาทครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัย
- 2.4 ข้อดีของ Research –based Learning
- 2.5 ข้อจำกัดของ Research –based Learning (RBL)

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์การเรียน

- 3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 3.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 3.3 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 3.4 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 3.5. การหาคุณภาพของเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 3.6 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

- 4.1 ความหมายความสามารถในการสร้างนวัตกรรม
- 4.2 องค์ประกอบของความสามารถในการสร้างในผลงาน
- 4.3 การวัดและการสร้างเกณฑ์การประเมินความสามารถการสร้างผลงาน

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism)

2.1.1 ความหมายของแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism)

แนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) เป็นทฤษฎีทางการศึกษา (Theory of Education) ที่พัฒนาขึ้นศาสตราจารย์ซีมัวร์ เพเพิร์ต (Seymour Papert) อาจารย์สถาบันเทคโนโลยีแมสซาชูเซตส์ (MIT) เป็นแนวคิดที่มีพื้นฐานของความรู้ (Theory of Knowledge) โดยซีมัวร์ เพเพิร์ต ได้ร่วมงานกับเพียเจต์ ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ในช่วงปลายทศวรรษ 1960 ทำให้ซีมัวร์ เพเพิร์ตได้รับอิทธิพลทางความคิดจากเพียเจต์เป็นอย่างมากเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็ก (ซัยอนันต์ สมุทวณิช, 2541: 1) แนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) เป็นทฤษฎีการศึกษาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศได้เป็นอย่างดีจึงมีการนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายซึ่งได้มี นักการศึกษาให้นิยามความหมาย ดังนี้

ซีมัวร์ เพเพิร์ต (Seymour Papert, 1999) บิดาแห่งแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) ได้กล่าวว่า ความรู้เกิดจากการสร้างขึ้นโดยตัวผู้เรียน โดยที่การศึกษาตามแนวคอนสตรัคชันนิซึมจะประกอบด้วยการจัดโอกาสให้ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีกว่าแก่ผู้เรียนในการสร้างความรู้

บุปผชาติ ทัพทิกธน์ (2552) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน เป็นการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยวัสดุสื่อเทคโนโลยี บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้หรือบริบททางสังคมที่ดีซึ่งทำให้มีการสร้างความรู้ขึ้นโดยบรรยากาศและสภาพแวดล้อมต้องมีความหลากหลาย (Diversity) มีทางเลือก (Choice) และมีความเป็นกันเอง (Congeniality)

พารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา (2548) กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงานเป็นแนวคิดทฤษฎีที่มุ่งเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติ โดยผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีนั้นเกิดจากการนำเรื่องที่เด็กชอบมาให้เด็กทำ (Construct) โดยบูรณาการวิชาและเรื่องที่ควรเรียนรู้ต่างๆ เข้าไปใช้หลักการเรียนรู้ในลักษณะ Learner Centered Learning, Technology Integrated for Life Long Learning

สุชิน เพ็ชรภักษ์ (2544) กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน เป็นทฤษฎีที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายสร้างความรู้ขึ้นด้วยตนเอง มิใช่ได้มาจากครู และในการสร้างความรู้ขึ้นนั้น ผู้เรียนจะต้องลงมือสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมาโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยี ซึ่งการสร้างสิ่งที่จะต้องได้หรือสามารถมองเห็นได้

จะมีผลทำให้ผู้เรียนต้องใช้ความคิด มีความกระตือรือร้นมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองอย่างจริงจัง

รุ่ง แก้วแดง (2544) ยังได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนรู้ตามแนว Constructionism ว่าการเรียนรู้ลักษณะนี้เน้นกระบวนการเรียน โดยจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีอิสระแต่ละคนอาจมีวิธีคิด วิธีเรียนที่แตกต่างกัน ความรู้ที่ได้ก็เป็นความรู้ของแต่ละบุคคล และสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้เมื่อมีการเปลี่ยนข้อมูลมากกว่าที่จะมีความรู้แต่เพียงอย่างเดียวในการเรียนระบบเดิม นอกจากนี้แล้วจะต้องเป็นการสอนเพื่อที่จะหาวิธีการเรียนรู้

วารินทร์ รัชมีพรหม (2541) กล่าวว่า แนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) จะเป็นการเรียนรู้ที่สังคมสิ่งแวดล้อมเข้ามามีส่วนร่วมและความรู้จะถูกสร้างขึ้น โดยการประนีประนอมระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ภาษาและวัฒนธรรมจะเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับผู้เรียนที่ใช้เป็นกระบวนการค้นหาความรู้ ผู้เรียนจะสร้างความรู้ใหม่ด้วยตนเองมากกว่าที่จะซึมซาบความคิดความจริงที่เข้ามาสู่ตนเอง โดยมีความมุ่งหมายของการเรียนที่ชัดเจน แต่แนวทางที่จะนำไปสู่ปลายทางนั้น จะเป็นอิสระ หรือเป็นระบบเปิด (Open System) ซึ่งจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีสิทธิ์ที่จะเลือกแนวทางของตนได้

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปความหมายของแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) ได้ว่าเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ไม่ใช่เป็นผู้รับอย่างเดียว ความรู้เกิดขึ้นจากการสร้างขึ้นด้วยผู้เรียนเอง โดยผู้เรียนนั้นจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติหรืออย่างน้อยต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยมีครูหรือผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน โดยความรู้ที่ได้นั้นจะต้องรวมถึงปฏิกริยาระหว่างความรู้ในตนเอง ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอก

2.1.2 ความสำคัญของแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism)

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและความคิด โดยที่ธรรมชาติในการเรียนรู้ของมนุษย์นั้นมาจากการรับรู้ แล้วแปลผลโดยผ่านกระบวนการคิดภายใน กลไกของสมอง จากความรู้สึกที่ได้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัว ด้วยอวัยวะรับการสัมผัสทั้ง 5 ประเภท คือ ตา (Visual) สำหรับการมองเห็น หู (Auditory) สำหรับการได้ยิน จมูก (Olfactory) สำหรับการดมกลิ่น ลิ้น (Gustatory) สำหรับการชิมรส และกาย (Skin) สำหรับการสัมผัสทางกาย ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นั้นจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา จากการอ่าน การฟัง การสังเกต การสื่อสาร การอบรม การฝึกปฏิบัติ การใช้เทคโนโลยี ฯลฯ

การเรียนรู้มี 2 ลักษณะคือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Heuristics) หรือ การเรียนรู้ที่มีการสอน (Didactics) การเรียนรู้ที่เกิดจากการสอนจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและนักเรียนผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยา

เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขัน ฯลฯ ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไข และสถานการณ์เรียนรู้ให้กับนักเรียนสิ่งต่างๆ ในกระบวนการเรียนรู้ สามารถอธิบายได้โดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ (Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้เป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถอธิบายลักษณะการเกิด การเรียนรู้ โดยได้รวบรวมเป็นองค์รวมเป็นชุดหลักการต่างๆ เพื่ออธิบายเหตุผลที่ได้มาขององค์ ความรู้ การรักษาไว้และการเรียกใช้องค์ความรู้ในแต่ละบุคคล สิ่งเหล่านี้สามารถเป็นแนวทางช่วยให้ ผู้สอนใช้เครื่องมือในการเรียนการสอนรวมถึงเทคนิคและวิธีการต่างๆ ที่จะส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ในการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (ดวงอัฐ ตุมอญ 2551 : วารสาร)

การออกแบบการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันนับได้ว่าเป็นยุคสมัยที่ 3 ของการออกแบบ การเรียนการสอน (Instructional Design : ID) หากเรียงลำดับของยุคสมัยการออกแบบการเรียน การสอนมีดังนี้

ยุคสมัยที่ 1 คือ การออกแบบการเรียนการสอนมีพื้นฐานจากทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behavior)

ยุคสมัยที่ 2 คือ การออกแบบการเรียนการสอนมีพื้นฐานจากทฤษฎีพุทธิปัญญา (Cognitive)

และยุคสมัยที่ 3 คือการออกแบบการเรียนการสอนมีพื้นฐานจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist)

ซึ่งการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีในกลุ่มทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) มาใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน โดยเป็นทฤษฎีการศึกษาที่มีชื่อว่า “คอน สตรัคชันนิซึม (Constructionism)” หรือการสร้างสรรค์ความรู้ผ่านชิ้นงาน ซึ่งมีทฤษฎีการศึกษาที่ นำมาใช้ในการออกแบบการเรียนการสอนในครั้งนี้เป็นแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญและมีบทบาทอย่างมาก สำคัญการจัดการศึกษาในประเทศไทย

ซีมัวร์ เพเพิร์ท กล่าวว่า แนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) เป็น ทั้งทฤษฎีการสอน และกลยุทธ์การจัดการศึกษา ซึ่งสร้างขึ้นบนพื้นฐานของทฤษฎี Constructivism ของเพียเจต์ จากการอ้างถึงความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดจากครูสู่ผู้เรียนได้โดยง่าย แต่กิจกรรมสามารถ สร้างสิ่งที่อยู่ในใจของผู้เรียนได้ง่ายกว่า ผู้เรียนที่ไม่มีแนวคิดก็สามารถสร้างแนวคิดได้เองยิ่งไปกว่านั้น แนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) ยังสนับสนุนการเกิดความคิดใหม่ ๆ ซึ่ง เปรียบเสมือนการคิดสร้างสรรค์ เมื่อผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่ตนสนใจในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ ซึ่ง เขาสามารถสะท้อนผลรวมกันกับคนอื่น ๆ ภายในกลุ่ม นอกจากนั้น ซีมัวร์ เพเพิร์ท ยังกล่าวถึง ความ

แตกต่างกันระหว่าง Constructivism กับ Constructionism ไว้อีกว่า (Han and Bhattachary, 2001 and Seymour Papert, 1991)

“อักษร V ในคำว่า Constructivism เป็นการสร้างความรู้ด้วยตัวผู้เรียนมิใช่ครูเป็นผู้ให้ ส่วนอักษร n ในคำว่า Constructionism คือการสร้างรูปแบบของความคิดที่เกิดขึ้นเฉพาะที่เหมาะสมเมื่อผู้เรียนสนใจที่จะสร้างบางสิ่งบางอย่างจากภายนอก หรืออย่างน้อยที่สุด คือ มีส่วนร่วมกันในการกระทำ”

นงนุช ภัทรนคร (2546) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความรู้ว่าแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) มีสาระสำคัญที่ว่า ความรู้ไม่ใช่มาจากการสอนของครูหรือผู้สอนเพียงอย่างเดียว แต่ความรู้นั้นจะเกิดขึ้นและสร้างขึ้นโดยผู้เรียนเอง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) รวมทั้งพัฒนาการของผู้เรียนในการเรียนรู้จะมีมากกว่าการได้ลงมือปฏิบัติเพียงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเท่านั้น แต่ยังรวมถึงปฏิภยาระหว่างความรู้ในตัวของผู้เรียนเอง ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอก หมายความว่า ผู้เรียนจะสามารถเก็บข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมภายนอกและเก็บเข้าไปเป็นโครงสร้างของความรู้ภายในสมองของตนเองขณะเดียวกันก็สามารถเอาความรู้ภายในที่ตนเองมีอยู่แล้วแสดงออกมาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ ซึ่งจะเกิดเป็นวงจรต่อไปเรื่อยๆ ได้ คือ ผู้เรียนจะเรียนรู้เองจากประสบการณ์สิ่งแวดล้อมภายนอก แล้วนำข้อมูลเหล่านี้กลับไปบันทึกในสมองผสมผสานกับความรู้ภายในที่มีอยู่แล้วแสดงความรู้ออกมาสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก ดังนั้นในการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Learning by Doing) จะได้ผลดีถ้าหากว่าผู้เรียนเข้าใจในตนเอง มองเห็นความสำคัญในสิ่งที่เรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า และสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา ซึ่งทั้งหมดจะอยู่ภายใต้ประสบการณ์และบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้นั้นเอง

ซีมัวร์ เพเพิร์ตได้ให้ความเห็นว่า ทฤษฎีการศึกษาการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานอยู่บนกระบวนการสร้าง 2 ประการ ด้วยกัน

ประการแรก คือ ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นด้วยตนเอง ไม่ใช่รับแต่ข้อมูลที่หลั่งไหล เข้ามาในสมองของผู้เรียนเท่านั้น โดยความรู้จะเกิดขึ้นจากการแปลความหมายของประสบการณ์ที่ได้รับ

ประการที่สอง คือ กระบวนการการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด หากกระบวนการนั้นมีความหมายกับผู้เรียนคนนั้น

ฉะนั้นการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อได้รับประสบการณ์ตรงหรือลงมือทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) ได้มีส่วนร่วมในการสร้างที่มีความหมายกับตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงผสมผสานความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้ที่มีอยู่เดิมและสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา

การลงมือด้วยตนเองโดยกระทำสิ่งที่ตนเองชอบหรือสนใจ ซึ่งในขณะที่ทำสิ่งที่ตนเองสนใจหรือชอบก็จะได้ความรู้จากกระบวนการที่นำไปพร้อม ๆ กัน

แนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีของความรู้ (Theory of Knowledge) ที่มีความคิดว่าเด็ก ๆ ไม่ใช่ท่อที่ว่างเปล่าที่ผู้ใหญ่จะเทข้อมูลและความรู้ต่างๆ เข้าไป แต่เด็กคือผู้สร้างความฉลาดและการเรียนรู้ของเข้าเอง ซึ่งจะสังเกตเห็นได้ว่าเด็กเป็นผู้มีความสามารถ มีพรสวรรค์ที่จะเรียนรู้ได้ตลอดเวลา เด็กเริ่มเรียนรู้จากประสบการณ์ในโลกนี้ตั้งแต่แรกคลอดและมีสิ่งเหล่านี้ตั้งแต่ก่อนเข้าเรียนในโรงเรียนด้วยซ้ำ ซึ่งเรียกวิธีนี้ว่า Piagetian Learning คือ การเรียนรู้โดยไม่ต้องได้รับการสอน เช่น เด็กพูดได้โดยไม่ต้องจับมานั่งสอนหรือเด็กสามารถเรียนรู้รูปทรงเรขาคณิตต่างๆ จากสิ่งแวดล้อม (นงนุช ภัทรนคร 2546)

นอกจากนี้ เพียเจต์ ยังอธิบายว่าพัฒนาการเกี่ยวกับความคิด ความเข้าใจของบุคคลนั้น เกิดจากการที่บุคคลพยายามจะปรับตัวให้อยู่ในสภาวะสมดุลเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การปรับตัวนี้บุคคลจะใช้กระบวนการ 2 อย่าง คือ

1) การดูดซึม (Assimilation) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อได้พบหรือปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ที่ไม่มีอยู่ในสมองตนเอง บุคคลจะรับหรือดูดซึมเก็บเข้าไปไว้เป็นความรู้ใหม่ของตน

2) การปรับความแตกต่าง (Accommodation) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อได้พบหรือปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ที่สัมพันธ์กับความคิดที่มีอยู่ในสมอง บุคคลจะเริ่มปรับความแตกต่างระหว่างของใหม่กับความคิดเดิมจนเกิดความเข้าใจว่าควรจะทำอย่างไรกับสิ่งใหม่นี้และเมื่อใดที่บุคคลสามารถปรับความคิดเดิมให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ได้ บุคคลจะอยู่ในสภาวะสมดุลแต่เนื่องจากบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นกระบวนการทั้ง 2 อย่าง จึงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปแนวคิดให้สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) ว่าเป็นการเรียนที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ไม่ใช่เป็นผู้รับอย่างเดียว ความรู้เกิดขึ้นจากการสร้างขึ้นด้วยผู้เรียนเองไม่ใช่เกิดขึ้นจากครูหรือผู้สอน ซึ่งหมายความว่า บุคคลสามารถเก็บข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมภายนอกและเก็บเข้าไปโครงสร้างของความรู้ในสมองตนเอง ขณะเดียวกันก็สามารถเอาความรู้ภายในที่มีอยู่แล้วแสดงออกมาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ ซึ่งจะเป็นวงจรต่อไปเรื่อยๆ คือ บุคคลจะเรียนรู้เองจากประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมภายนอก แล้วนำข้อมูลเหล่านี้กลับเข้าไปในสมองผสมผสานกับความรู้ภายในที่มีอยู่ แล้วแสดงความรู้ออกมาสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก (นงนุช ภัทรนคร 2546)

ดังนั้นแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) จึงให้ความสำคัญกับโอกาส (opportunities) และวัสดุที่จะใช้ในการเรียนการสอนที่ผู้เรียนสามารถนำไปสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียนเองได้ ไม่ใช่มุ่งการสอนที่เป็นการป้อนความรู้ให้กับผู้เรียน แต่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากการลงมือทำผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมีทางเลือกที่มากขึ้น โดยการลงมือปฏิบัติหรือสร้างงานที่ตนเองสนใจ และสร้างองค์ความรู้ขึ้นมาเองโดยการผสมผสานระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ดังที่

นงนุช ภัทรธรรมา (2546) กล่าวว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) ได้ แบ่งเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ๆ คือ

1) Explore คือ การสำรวจตรวจค้น ขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะเริ่มสำรวจตรวจค้น หรือพยายามทำความเข้าใจกับสิ่งใหม่ (Assimilation) หรือ กำลังปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ที่ไม่มีอยู่ในสมองของตนก็จะพยายามรับหรือดูดซึมเก็บเข้าไปเป็นความรู้ใหม่

2) Experiment คือ การทดลอง ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะเป็นการทดลองหลังจากที่มีการสำรวจไปแล้ว เป็นการปรับความแตกต่าง (Accommodation) เมื่อได้พบหรือปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ ที่สัมพันธ์กับความคิดที่มีอยู่ในสมอง กล่าวคือผู้เรียนเริ่มจะปรับความแตกต่างระหว่างของใหม่กับของเดิมจนเกิดความเข้าใจว่าควรจะทำอย่างไรกับสิ่งใหม่นี้ ยิ่งไปกว่านั้น การที่บุคคลนั้นสามารถเชื่อมโยงความรู้เข้าด้วยกันด้วยความใส่ใจ จะทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ที่ลึก มีความหมายและยาวนาน (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2541) ในขั้นตอนนี้อาจจะมีลองผิดลองถูกบ้าง เพื่อจะเก็บเกี่ยวเป็นประสบการณ์และสร้างเป็นองค์ความรู้เก็บไว้ในสมองของตนเอง อย่างไรก็ตามในขั้นตอนนี้จะเกิดทั้งการดูดซึม (Assimilation) และการปรับความแตกต่าง (Accommodation) ผสมผสานกันไป

3) Learning by Doing คือ การเรียนรู้จากการลงมือทำ ขั้นนี้เป็นการลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือการได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่มีความหมายต่อตนเอง แล้วสร้างเป็นองค์ความรู้ของตนเองขึ้นมา ซึ่งจะคาบเกี่ยวกับขั้นตอนที่ผ่านมา ขั้นนี้ก็จะเกิดทั้งการดูดซึม (Assimilation) และการปรับความแตกต่าง (Accommodation) ผสมผสานกันไป เช่นเดียวกัน

4) Doing by Learning คือ การทำเพื่อที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะต้องผ่านสามขั้นตอนข้างต้นจนประจักษ์แก่ใจตนเองว่าการลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่งหรือการได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ที่มีความหมายนั้น สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้และเมื่อเข้าใจแล้วก็จะก่อให้เกิดพฤติกรรมในการเรียนรู้ที่ดี เช่น รู้จักคิดแก้ปัญหา รู้จักการแสวงหาความรู้และสามารถปรับ

ตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ ซึ่งกำลังเข้าสู่ภาวะที่เรียกว่า “Powerful Learning” ซึ่งก็คือเกิดการเรียนรู้ที่จะดูดซึม (Assimilation) และ การปรับความแตกต่าง (Accommodation) อยู่ตลอดเวลา

อย่างไรก็ตามอาจตั้งข้อสังเกตได้ว่า จาก 4 ขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้น มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จนไม่สามารถแยกออกว่าพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงให้เห็นนั้นอยู่ในขั้นตอนไหน เนื่องจากการผสมผสานกันอยู่ตลอดเวลา และในการเริ่มต้นของผู้เรียนแต่ละคนนั้นอาจมีความแตกต่างกันออกไป บางคนอาจจะเริ่มที่ Experiment หรืออาจจะเริ่มที่ Learning by Doing เลยก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ในสมองของผู้เรียนแต่ละคนที่ไม่เท่ากัน

2.1.3 หลักการของแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism)

แนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) มีสาระสำคัญที่ว่า ความรู้ไม่ใช่มาจากการสอนของครูหรือผู้สอนเพียงอย่างเดียว แต่ความรู้จะเกิดขึ้นและสร้างขึ้นโดยผู้เรียนเอง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) นอกจากนี้มองลึกลงไปถึงการพัฒนาการของผู้เรียนในการเรียนรู้ ซึ่งจะมีมากกว่าการได้ลงมือปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งเท่านั้น แต่ยังรวมถึงปฏิกริยาระหว่างความรู้ในตัวของผู้เรียนเอง ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอก หมายความว่า ผู้เรียนจะสามารถเก็บข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมภายนอกและเก็บเข้าไปเป็นโครงสร้างของความรู้ภายในสมองของตนเอง ขณะเดียวกันก็สามารถเอาความรู้ภายในที่ตนเองมีอยู่แล้วแสดงออกมาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ซึ่งจะเกิดเป็นวงจรต่อไปเรื่อยๆ ได้ คือ ผู้เรียนจะเรียนรู้เองจากประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมภายนอกแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นกลับไปบันทึกในสมองผสมผสาน กับความรู้ภายในที่มีอยู่แล้วแสดงความรู้ออกมาสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก ดังนั้นในการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Learning by Doing) จะได้ผลดีถ้าหากว่าผู้เรียนเข้าใจในตนเองมองเห็นความสำคัญในสิ่งที่เรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า (รู้ว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้างและสร้างเป็นองค์การความรู้ใหม่ขึ้นมาซึ่งทั้งหมดจะอยู่ภายใต้ประสบการณ์และบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้นั้นเอง

จากการสรุปขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) จนเป็นหลักการต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ได้ดังนี้ (นงนุช ภัทรนคร, 2546)

1. หลักการที่ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หลักการเรียนรู้ตามแนว Constructionism คือ การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองหรือได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีความหมาย ซึ่งจะรวมถึงปฏิกริยาระหว่างความรู้ในตัวของผู้เรียนเอง ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอก อย่างไรก็ตามการเรียนรู้จะได้ผลดีถ้าหากว่าผู้เรียน

เข้าใจตนเอง มองเห็นความสำคัญในสิ่งที่เรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า และสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา

2. หลักการที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ โดยครูเป็นผู้ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก และพยายามจัดบรรยากาศการเรียนการสอน ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือทำ และเรียนรู้ด้วยตนเองโดยมีทางเลือกในการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Many Choices) และเรียนรู้อย่างมีความสุขสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เก่าได้

3. หลักการเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม หลักการนี้เน้นให้เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ร่วมกัน (Social Value) ทำให้ผู้เรียนเห็นว่าคนเป็นแหล่งความรู้อีกแหล่งหนึ่งที่สำคัญการสอนตามแนว Constructionism เป็นการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมคนออกไปเผชิญโลกถ้าผู้เรียนเห็นว่าคนเป็นแหล่งความรู้สำคัญและสามารถแลกเปลี่ยนความรู้กันได้ เมื่อเขาจบออกไปก็จะปรับตัวได้ง่ายและทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

4. หลักการที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ ผู้เรียนควรรู้จักแสวงหาคำตอบจากแหล่งความรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่ฝังแน่น เรียนรู้อะไรจะเรียนรู้ได้อย่างไร

แนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) มีสาระสำคัญที่ว่า

1. ความรู้ไม่ใช่มาจากการสอนของครูหรือผู้สอนเพียงอย่างเดียวแต่ความรู้จะเกิดขึ้นและสร้างขึ้นโดยผู้เรียนเอง

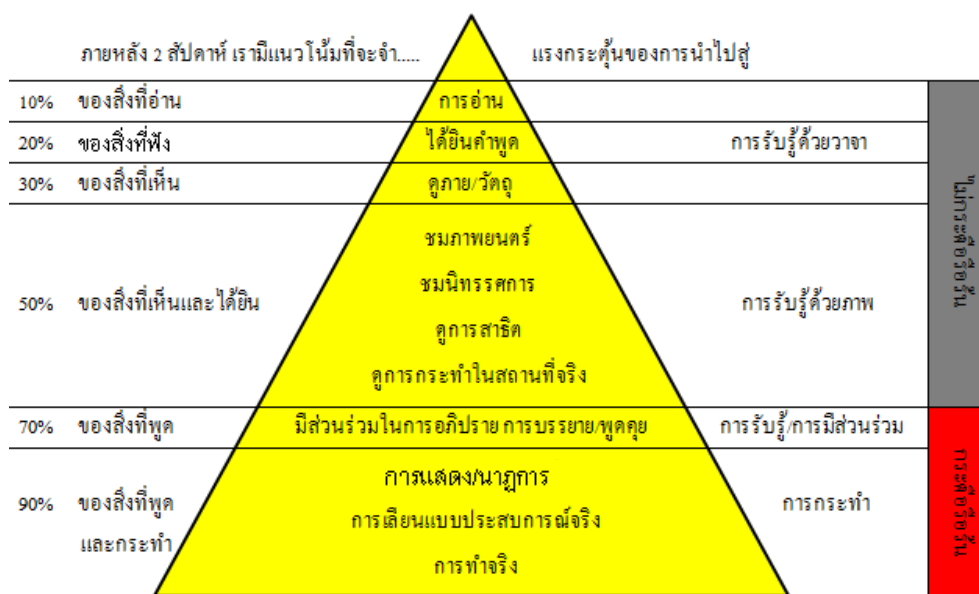
2. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้ลงมือกระทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) นอกจากนั้นมองลึกลงไปถึงการพัฒนาการของผู้เรียนในการเรียนรู้ซึ่งจะมีมากกว่าการได้ลงมือปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งเท่านั้น

3. การเรียนรู้นั้นยังรวมถึงปฏิบัติการระหว่างความรู้ในตัวของผู้เรียนเอง ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอก หมายความว่า ผู้เรียนจะสามารถเก็บข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมภายนอกและเก็บเข้าไปเป็น โครงสร้างของความรู้ภายในสมองของตนเอง ขณะเดียวกันก็สามารถเอาความรู้ภายในที่ตนเองมีอยู่แล้วแสดงออกมาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ ซึ่งจะเกิดเป็นวงจรต่อไปเรื่อย ๆ ได้ คือ

3.1 ผู้เรียนจะเรียนรู้เองจากประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมภายนอก แล้วนำข้อมูลเหล่านี้กลับไปบันทึกในสมองผสมผสานกับความรู้ภายในที่มีอยู่แล้วแสดงความรู้ออกมาสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก

3.2 แนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) มีจุดเด่นเน้นการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Learning by Doing) เพื่อออกมาเป็นชิ้นงาน โครงการผลงาน ตามความสนใจของผู้เรียน โดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีผลิตโครงการออกมาเป็นรูปธรรมซึ่งจะได้ผลดีถ้าหากว่าผู้เรียนเข้าใจในตนเองมองเห็นความสำคัญในสิ่งที่เรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่าง

ความรู้ใหม่กับความรู้เก่า (รู้ว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้าง) และสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา ซึ่งทั้งหมดจะอยู่ภายใต้ประสบการณ์และบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ นั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับตัวอย่างหนึ่งของการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารการศึกษาโดยนำตรวจประสบการณ์ของนักเรียน เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale's Cone Experience) มาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยจากการนำไปใช้ในลักษณะของการเรียนรู้ในด้านความจำการทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมผลลัพธ์ต่อการเรียนรู้ และความกระตือรือร้นในการเรียน (กิดานันท์ มลิทอง, 2548) ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 กรวยประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน
ที่มา กิดานันท์ มลิทอง, 2548

ซีมัวร์ เพเพิร์ตได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับพื้นฐานทฤษฎีการศึกษาการเรียนรู้บนกระบวนการการสร้าง 3 กระบวนการด้วยกัน

1) การแปลความหมายของประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับคือ ผู้เรียนนั้นสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ขึ้นด้วยตนเอง ไม่ใช่รับแต่ข้อมูลที่หลงไหลเข้ามาในสมองของผู้เรียนเท่านั้นแต่ความรู้นั้นจะเกิดขึ้นจากการแปลความหมายของประสบการณ์ที่ได้รับด้วย

2) ตอบสนองความต้องการที่จะใฝ่รู้แต่ละบุคคล ตามที่ผู้เรียนสนใจ คือ กระบวนการการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด หากกระบวนการนั้นมีความหมายกับผู้เรียนคนนั้น และสนใจที่จะเรียนรู้ทำให้เรียนอย่างมีความสุข และตั้งใจไม่เลิกความพยายามถึงแม้จะเกิดปัญหาจนเกิดสิ่งที่ค้นพบด้วยตนเองหรือสร้างสรรค์ผลิตผลใหม่

3) การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีก็ต่อเมื่อได้รับประสบการณ์ตรงหรือลงมือทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) ได้มีส่วนร่วมในการสร้างที่มีความหมายกับตนเอง ทำให้ผู้เรียนสามารถ

เชื่อมโยงผสมผสานความรู้ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้ที่มีอยู่เดิมและสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมา การลงมือทำด้วยตนเองโดยการได้ทำสิ่งที่ตนเองชอบหรือสนใจ ซึ่งในขณะที่ทำสิ่งที่ตนเองสนใจหรือชอบก็จะได้ความรู้จากกระบวนการที่เข้าไปพร้อมๆ กัน

จากสาระสำคัญดังกล่าวจะเห็นว่า มีสาระสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ตามแนวความคิดการสร้างสรรค์ความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) กล่าวคือ เราได้เรียนรู้โดยการลงมือทำด้วยตนเอง (Learning by Doing) เราทำสิ่งที่เราสนใจอยากจะทำและทำในสิ่งที่เราเป็นผู้คิดเองว่าจะทำอะไร (ไม่มีใครบังคับ) ในขณะที่ทำเราก็จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่เป็นความรู้ไปพร้อม ๆ กัน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางที่มีเหมาะสมของผู้เรียนเอง ซึ่งส่งผลให้เกิด

- 1) ผู้เรียนเกิดความใส่ใจกับงานของผู้เรียนเอง
- 2) ผู้เรียนเกิดความสุขในการทำงาน
- 3) ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจเมื่อทำสำเร็จในการทำสิ่งต่าง ๆ ที่เขาได้คิดเอง
- 4) ในบางครั้งเมื่อเกิดปัญหาขึ้นผู้เรียนก็จะพยายามหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นตามแนวทางที่

เราถนัดและเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับตัวเราเอง สังเกตว่าในขณะที่เราสนใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่อย่างตั้งใจเราจะไม่ลดละความพยายาม ผู้เรียนจะคิดหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นจนได้

5) เมื่อผู้เรียนคิดแก้ไขปัญหานั้นได้ ต่อไปก็จะเกิดความคิดสร้างสรรค์ต่อความรู้ที่เป็นรูปธรรมออกมาเป็นผลงาน โครงการที่น่าเสนอด้วยความภาคภูมิใจ

ลักษณะการเรียนรู้ที่มีความสุขนี้ผู้สอนหลายคนอยากให้เกิดขึ้น แต่กระบวนการนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข 3 ประการ คือ

1) ผู้เรียนได้ลงมือประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง (ได้สร้างเอง) ตามความสนใจตามความชอบ หรือความถนัดของแต่ละบุคคล

2) ผู้เรียนได้อยู่ในบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ดี มีทางเลือกในการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Many Choices) และเหมาะสำหรับการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง อย่างมีความสุข

3) มีเครื่องมืออุปกรณ์ในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเครื่องมือชิ้นนั้นจะต้องใช้สร้างงานอย่างสอดคล้องกัน 2 ข้อ ที่ได้กล่าวมา คือ

1. มีทางเลือกในการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Many Choice)
2. การได้สร้างสิ่งที่มีความหมายกับตนเองอันจะนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

สรุปสาระสำคัญของที่ มาแนวคิดแนวความคิดการสร้างสรรค์ความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) นั้นเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 อย่างแท้จริง ซึ่งพอสรุปที่มาของแนวคิดได้ดังนี้

- 1) แนวคิดที่ผู้เรียนต้องได้รับโอกาสที่จะเรียนรู้ตามความสนใจของผู้เรียน
- 2) แนวคิดให้ผู้เรียนเรียนรู้ และสร้างประสบการณ์ด้วยตัวผู้เรียนเอง
- 3) แนวคิดให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ แก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง
- 4) แนวคิดจากปัญหาสู่ความคิดสร้างสรรค์ออกมาทางปัญญาด้วยการสรุปองค์ความรู้ และสร้างผลผลิตของความรู้ขึ้นด้วยสื่อและเทคโนโลยีที่เป็นรูปธรรม

กล่าวโดยสรุป หลักการเรียนการสอนตามแนวคิดการสร้างสร้งค์ความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) เป็นการเรียนการสอน ที่ผู้เรียน เรียนรู้จากการสร้างงานผู้เรียนได้ดำเนินกิจกรรม การเรียนด้วยตนเอง โดยการลงมือปฏิบัติหรือสร้างงานที่ตนเองสนใจ ในขณะที่เดียวกันก็เปิดโอกาสให้ สัมผัสและแลกเปลี่ยนความรู้กับสมาชิกในกลุ่ม ผู้เรียนจะสร้งองค์ ความรู้ขึ้นด้วยตนเองจากการ ปฏิบัติงานที่มีความหมายต่อตนเอง ครูผู้สอนจะต้องสร้างให้เกิดองค์ประกอบครบทั้ง 3 คือ

- 1) ให้ผู้เรียนได้ลงมือประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง ด้วยการสร้งสร้งค์ชิ้นงาน ตาม ความสนใจตามความถนัดของแต่ละบุคคล
- 2) ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภายใต้บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่ดีมี บรรยากาศที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้บรรยากาศที่เป็นมิตร
- 3) มีเครื่องมืออุปกรณ์ในการประกอบกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสม

สำหรับการนำแนวคิดการสร้างสร้งค์ความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) มาประยุกต์ใช้ กับการเรียนการสอนปกติ นั้น ครูสามารถประยุกต์ใช้ได้ง่ายในวิชาที่มีการปฏิบัติหรือวิชาที่ต้องการฝึก ทักษะ โดยแยกแยะได้ 3 ลักษณะ คือ

- ประยุกต์ใช้บางส่วน กล่าวคือ นำทฤษฎี แนวคิดการสร้างสร้งค์ความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) มาประยุกต์ใช้เป็นครั้งคราว โดยเลือกให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเนื้อหา
- ประยุกต์ใช้ในชั่วโมงปฏิบัติเต็มเวลา กล่าวคือ นำทฤษฎี แนวคิดการสร้างสร้งค์ ความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) มาประยุกต์ใช้ในชั่วโมงปฏิบัติทั้งหมดของวิชานั้น โดยครูให้ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติและเชื่อมโยงความรู้ให้สัมพันธ์กับทฤษฎีที่เรียน
- ประยุกต์ใช้ทั้งวิชา กล่าวคือ นำทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้ง ชิ้นงาน (Constructionism) มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนทั้งวิชา ซึ่งนับว่าเป็นวิธีที่ดีหากปฏิบัติ ได้จริง เพราะการเปลี่ยนแปลงความคิดและทัศนคติของผู้เรียนนั้นจะต้องอาศัยระยะเวลาพอสมควร และจะต้องทำอย่างต่อเนื่องจึงจะเห็นผล

จากรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนแต่ละรูปแบบตามแนวของแนวคิดการสร้างสร้งค์ ความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) นั้นก่อนำเนิดด้วยองค์ประกอบที่ทุกรูปแบบต้องมีนั้นคือ

- 1) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ชิ้นงาน ผลผลิต โครงการ โครงงาน ตามขอบข่าย หรือประเด็นต้องศึกษาจากพลังความคิดของผู้เรียนด้วยตนเอง
- 2) มีการแสดงความรู้ ความคิดเป็นอย่างรูปธรรมด้วยผลผลิตที่สัมผัสได้
- 3) มีการใช้สื่อเทคโนโลยีการศึกษา เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ แหล่งการเรียนรู้ วิทยาการต่าง ๆ
- 4) มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดและนำเสนอซึ่งกันและกัน

2.1.4 ทศนคติ คุณลักษณะของครูในการเรียนการสอนตามตามแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism)

2.1.4.1 คุณลักษณะของครู

- 1) มีความเข้าใจมนุษย์ มีจิตละเอียดพอที่จะสามารถตรวจสอบความคิดของผู้เรียนและดึงความคิดของผู้เรียนให้แสดงออกมามากที่สุด
- 2) มีการพัฒนาตนเอง ทางร่างกาย สติปัญญาและจิตใจอยู่เสมอ ครูควรรู้จักตนเองและพัฒนาความรู้ บุคลิกภาพ ของตนให้ดีขึ้น มีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนไม่ถือว่าความคิดตนถูกต้องเสมอ เข้าใจและยอมรับว่าบุคคลมีความแตกต่างกัน ไม่ด่วนตัดสินผู้เรียนอย่างผิวเผิน
- 3) ควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนเพราะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของครูจะทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเกิดความเป็นกันเองและมีความเป็นมิตรที่ดีต่อกัน
- 4) ครูควรมีทักษะในการสื่อความหมายกับนักเรียนในการสอนนั้นครูมักจะมี การสื่อความหมายกับผู้เรียนเสมอ จึงควรสื่อความหมายให้ชัดเจน ไม่คลุมเครือ รู้จักใช้วาทศิลป์ให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน (การสื่อความหมายให้กับผู้เรียนแต่ละคนจะไม่เหมือนกันเพราะผู้เรียนมีการรับรู้และเรียนรู้ได้ไม่เท่ากัน)
- 5) มีทักษะในการใช้วิจารณญาณตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ทักษะด้านนี้ทำให้ครูดำเนินงานได้สะดวกราบรื่น เนื่องจากการสอนแบบ Constructionism นั้นผู้สอนจะต้องคอยสังเกตบรรยากาศการเรียนที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และจะต้องคอยแก้ไขปัญหาในแต่ละช่วงให้เหมาะสม ดังนั้นผู้สอนจึงต้องมีทักษะในการใช้วิจารณญาณตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่ดี
- 6) มีทักษะในการช่วยเหลือนักเรียนบ่อยครั้ง ครูต้องคอยช่วยแก้ปัญหาให้ผู้เรียนครูจึงควรมีความเป็นมิตรเป็นกันเองกับผู้เรียนเสมอ หากครูไม่มีทักษะทางด้านนี้แล้ว การช่วยเหลืออาจไม่บรรลุผล

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเป็นคุณสมบัติที่ครูควรมีเพื่อนำมาใช้ปรับปรุงมนุษยสัมพันธ์ในการเรียนการสอนและการดำเนินชีวิตประจำวันให้ดีขึ้น นอกจากนั้นสิ่งที่สำคัญมากก็

คือครูควรมีพื้นฐานของความรักในวิชาชีพครู พยายามเข้าใจผู้เรียนแต่ละคนให้มากที่สุด โดยยึดหลักที่ว่ามนุษย์มีความแตกต่างกัน คือ ไม่ควรนำเอามนุษย์คนหนึ่งมาเปรียบเทียบกับมนุษย์อีกคนหนึ่ง ครูควรรู้จักเคารพความคิดของตนเองและผู้อื่น (โดยเฉพาะผู้เรียน) และควรรักษาสุขภาพร่างกายและจิตใจของครูเองให้สมบูรณ์และแจ่มใสอยู่เสมอ

2.1.4.2 ทศนคติที่ครูควรเปลี่ยนและสิ่งที่ต้องคำนึงถึง

ในการเรียนการสอนตามตามแนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) ครูควรเปลี่ยนแปลงทศนคติให้เหมาะสม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น ทศนคติที่ครูควรเปลี่ยนแปลงไปและสิ่งที่ครูควรคำนึงถึงมีดังนี้

1) ครูต้องไม่ถือว่า ครูเป็นผู้รู้แต่ผู้เดียว ผู้เรียนต้องเชื่อตามที่ครูบอกโดยไม่มีเงื่อนไข แต่ครูต้องตระหนักว่าตนเองมีความรู้ที่จะช่วยเหลือผู้เรียนเท่าที่จะช่วยได้ ดังนั้นครูจึงไม่อับอายผู้เรียนที่จะพูดว่า “ครูก็ยังไม่ทราบ พวกเรามาช่วยกันหาคำตอบดูซิ” ฯลฯ

2) ครูต้องพยายามช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ต้องอดทนและปล่อยให้ผู้เรียนประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง อย่าด่วนไปชิงบอกคำตอบเสียก่อน ควรช่วยเหลือแนะนำผู้เรียนที่เรียนช้าและเรียนเร็วให้สามารถเรียนไปตามความสามารถของตนเองด้วยตนเองให้มากที่สุด

3) ไม่ควรถือว่า “ผู้เรียนที่ดีต้องเงียบ” แต่ครูควรจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พูดคุยกันในเนื้อหา หรือได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือความรู้กันได้

4) ครูต้องไม่ถือว่าการที่ผู้เรียนเดินไปเดินมาเพื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ นั้นเป็นการแสดงถึงความไม่มีระเบียบวินัย แต่ต้องคิดว่าการเดินไปเดินมาเป็นกระบวนการหนึ่ง ที่ช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และช่วยทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน

5) ครูต้องลดบทบาทตัวเองลง พูดในสิ่งที่จำเป็น เลือกสรรคำพูดให้แน่ใจว่าผู้เรียนมีความต้องการฟังในสิ่งที่ครูพูด ก่อนที่จะพูดครูจึงควรเร้าความสนใจของผู้เรียนเสียก่อน

6) ขณะที่ผู้เรียนประกอบกิจกรรมครูต้องอยู่ดูแลเอาใจใส่พัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน ต้องไม่คิดว่า เมื่อผู้เรียนสามารถเรียนได้เองแล้วครูก็เอาเวลาทำอย่างอื่นได้

7) ครูควรมีใจกว้างและชมเชยผู้เรียนที่ทำดีหรือประสบความสำเร็จแม้เพียงเล็กน้อย ไม่ตำหนิหรือลงโทษเมื่อผู้เรียนทำผิดพลาด หรือทำไม่ถูกใจครู

8) ครูไม่ควรจะเอาตนเองไปยึดติดกับหลักสูตรมากจนเกินไป ไม่ควรจะยึดเย็ดเนื้อหาที่ไม่จำเป็นให้กับนักเรียนควรคิดว่าการให้เนื้อหาที่จำเป็นแม้จะน้อยอย่างก็ยิ่งดีกว่าสอนหลาย ๆ อย่าง แต่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้้น้อยมาก หรือนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ไม่ได้

9) การจัดตารางสอนควรจัดให้ยืดหยุ่นเหมาะสมกับเวลาที่ทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ครูต้องพยายามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมภายในเวลาที่เหมาะสม ไม่มากหรือน้อยไป

จากเนื้อหารายละเอียดทัศนคติที่ครูควรเปลี่ยนและสิ่งที่ต้องคำนึงถึงข้างต้นนั้นได้แสดงให้เห็นว่าในการสอนตามแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) นั้นครูควรลดบทบาทลง โดยเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนครูต้องใจกว้าง ยอมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างยิ่งเช่นในเรื่องของความเป็นระเบียบในการนั่งเรียนและการพูดคุยของนักเรียนรวมทั้งต้องมีความยืดหยุ่นทั้งในส่วนของเนื้อหาการสอนและพฤติกรรมของผู้เรียนที่มีความหลากหลายเพิ่มมากขึ้น

2.1.5 บทบาทและผลที่เกิดขึ้นของผู้เรียนในการเรียนการสอนตามแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism)

2.1.5.1 บทบาทของผู้เรียน

ในการเรียนตามแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) ผู้เรียนจะมีบทบาทเป็นผู้ปฏิบัติและสร้างความรู้ไปพร้อม ๆ กันด้วยตัวของผู้เรียนเอง บทบาทที่คาดหวังจากนักเรียนคือ

- 1) มีความยินดีร่วมกิจกรรมทุกครั้งด้วยความสมัครใจ
- 2) เรียนรู้ได้เอง รู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆที่มีอยู่ด้วยตนเอง
- 3) ตัดสินปัญหาต่างๆอย่างมีเหตุผล
- 4) มีความรู้สึกและความคิดเป็นของตนเอง
- 5) วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและผู้อื่นได้
- 6) ให้ความช่วยเหลือกันและกัน รู้จักรับผิดชอบงานที่ตนเองทำอยู่และที่

ได้รับมอบหมาย

- 7) นำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้นั้น

2.1.5.2 ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

จากการได้เข้ามาสัมผัสกับตามแนวคิดการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) สังเกตว่าผู้เรียนมีความสุขกับการเรียนมากขึ้นและมีผลดี คือ

- 1) ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจตนเองดีขึ้นโดยทราบข้อดีและข้อบกพร่องของตนเอง
- 2) ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างมีระบบมากขึ้น เพราะการเรียนรู้จากการทำงาน ทำให้ต้องพยายามคิดพิจารณาหาคำตอบและวิธีการแก้ปัญหา ทำให้รู้จักจัดระบบความคิดเพื่อแก้ปัญหา นั้น
- 3) ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น รู้ว่าจะแสวงหาความรู้ตามแนวทางที่เหมาะสมกับตนเองได้อย่างไร และรู้ว่าคนเป็นแหล่งความรู้อีกแหล่งหนึ่งที่สำคัญ
- 4) ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผลมากขึ้น จากการฝึกฝนการวิเคราะห์ปัญหาและข้อมูลต่างๆที่พบในระหว่างการลงมือปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้
- 5) ผู้เรียนกล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผลมากขึ้นเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี
- 6) ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จากการทำงานที่มีโอกาสได้คิดสร้างสิ่งต่างๆ มีโอกาสได้ลองผิดลองถูก หรือการที่ได้พยายามแก้ปัญหาด้วยวิธีการคิดที่หลากหลายพยายามแก้ปัญหาโดยไม่ตีกรอบความคิดตนเองมากเกินไป
- 7) ทำให้เป็นคนใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น ไม่ปิดใจ เชื้อตนเองอยู่ฝ่ายเดียว และรู้จักการเป็นผู้ให้โดยเรียนรู้ว่าการให้เป็นความสุขอย่างหนึ่ง
- 8) รู้จักการเคารพตนเองและผู้อื่น จากการทำงานร่วมกันในบรรยากาศที่เป็นกันเองมีความเป็นมิตร ทำให้ผู้เรียนรู้จักเคารพตนเองและปฏิบัติตนด้วยความเคารพต่อผู้อื่น มีระเบียบวินัยในตนเองมากขึ้น รู้จักบังคับตนเอง
- 9) รู้จักการทำใจเป็นกลางและเลือกปฏิบัติตนตามทางสายกลาง รวมทั้งมีเป้าหมายชีวิตและมีแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเองที่ชัดเจนขึ้น

จากเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทและผลที่เกิดขึ้นของผู้เรียนในการเรียนการสอนตามตามแนวคิดการสร้างสร้งความรู้ผ่านชิ้นงาน (Constructionism) นั้นผู้เรียนจะต้องมีบทบาทเป็นผู้ปฏิบัติ และสร้างความรู้ไปพร้อม ๆ กันและต้องสามารถคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจและสามารถประยุกต์ความรู้ได้นอกจากมีพฤติกรรมที่กล่าวไปแล้วการการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างสร้งความรู้ผ่านชิ้นงาน จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นและมีความกล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล กล้าตัดสินใจ มีความคิดที่เป็นระบบมากขึ้น และที่สำคัญสามารถแก้ไขปัญหาโดยสามารถแสวงหาคำตอบของปัญหาได้เป็นอย่างดี

2.1.6 แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการสร้างสรรคความรูู้ผ่านขึ้นงาน (Constructionism)

จากการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่ารูปแบบของการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการสร้างสรรคความรูู้ผ่านขึ้นงาน (Constructionism) จะต้องสอดคล้องกับแนวความคิดของเพเพิร์ต ที่กล่าวว่า“การเรียนรู้ที่ดีกว่าไม่ได้เกิดมาจากการที่ครูก้นพบวิธีการสอนที่ดีกว่าแต่เกิดมาจากการที่ครูได้ให้ออกาสที่ดีกว่าแก่ผู้เรียนรู้ให้สามารถสร้างองค้ความรูู้ได้ด้วยตนเอง”

เนื่องจากผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนในวิทยาลัยในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มีจุดประสงค์มุ่งเน้นในการผลิตผู้เรียนในรูปแบบเพื่อออกไปสู่ตลาดแรงงานอย่างมีคุณภาพนั้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นว่เมื่อนำเอาเนื้อหาทฤษฎีการเรียนรู้และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมาทำการศึกษาวิเคราะห์ได้รูปแบบขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

1) ยึดหลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคความรูู้ผ่านขึ้นงาน (Constructionism)

2) กำหนดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน โดยขยายพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวคิดการสร้างสรรคความรูู้ผ่านขึ้นงาน (Constructionism) คือเป็นรูปแบบการสอนโดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรูู้ด้วยตนเอง มีขั้นตอนให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการคิด ปฏิบัติจริงและสร้างผลงานตามลำดับขั้น 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ เป็นขั้นที่นำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ ซึ่งอาจเกิดขึ้นเองจากความสงสัย หรืออาจเริ่มจากความสนใจของตัวนักเรียน หรือเกิดจากการอภิปรายในกลุ่ม เรื่องที่น่าสนใจอาจมาจากเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในช่วงเวลานั้น หรือเป็นเรื่อง ที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่ได้เรียนรู้มาแล้ว เป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนสร้างคำถาม กำหนดประเด็นที่จะศึกษาในกรณีที่ยังไม่มีประเด็นใดน่าสนใจ ครูอาจให้ศึกษาจากสื่อต่างๆ หรือเป็นผู้กระตุ้น ด้วยการเสนอประเด็นขึ้นมาก่อน แต่ไม่ควรบังคับให้นักเรียนยอมรับประเด็นหรือคำถามที่ครูกำลังสนใจเป็นเรื่องที่จะใช้ศึกษา เมื่อมีคำถามที่น่าสนใจ และนักเรียนส่วนใหญ่ยอมรับให้เป็นประเด็นที่ต้องการศึกษาจึงร่วมกันกำหนดขอบเขตและแจกแจงรายละเอียดของเรื่องที่จะศึกษาให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น อาจรวมทั้งการรวบรวมความรู้ประสบการณ์เดิม หรือความรู้จากแหล่งต่างๆ ที่จะ ช่วยให้นำไปสู่ความเข้าใจเรื่อง หรือประเด็นที่จะศึกษามากขึ้น และมีแนวทางที่ใช้ในการสำรวจตรวจสอบอย่างหลากหลาย

ขั้นที่ 2 ขั้นออกแบบการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนสำหรับการจัดการเรียนการสอนภายใต้สภาพแวดล้อมและความต้องการร่วมกัน การออกแบบการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการที่มีเหตุผลเป็นตรรกะ และมีลำดับขั้น จุดมุ่งหมายของการออกแบบการ

เรียนรู้เป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของครูและนักเรียนร่วมกัน โดยพิจารณาจากความต้องการเพื่อกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาที่จะเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และผลงานที่จะทำการศึกษา

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติการเรียนรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนต้องเรียนรู้ด้วยการลงมือทำจริง ทั้งการหาข้อมูล การทดลอง การสร้างชิ้นงาน หรือการปะปนเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญและสถานที่จริง ผู้เรียนจะได้สัมผัสและเข้าใจกับสิ่งต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้ง มิใช่เพียงการเรียนรู้ตามทฤษฎีเท่านั้น หลังจากนั้นนักเรียนจะนำองค์ความรู้ที่ได้สร้างขึ้นมานำเสนอ เพื่อเข้าสู่กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนภายในกลุ่ม อีกทั้งครูยังได้ตรวจสอบได้ว่าถูกต้องและครบถ้วนหรือไม่ ถ้ายังไม่ถูกต้องหรือครบถ้วน ต้องให้นักเรียนย้อนกลับไปเริ่มต้น หาข้อมูลใหม่หรือเพิ่มเติมอีกครั้งจนกว่าจะสมบูรณ์

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปความรู้และเก็บบันทึกผลงาน เป็นขั้นที่นักเรียนต้องสรุปความรู้ที่ได้จากขั้นปฏิบัติการเรียนรู้ โดยรวบรวมองค์ความรู้และผลงานที่เกิดขึ้นและเก็บบันทึกผลงานในรูปแบบของบทความ สมุด รวบรวมผลงาน (Portfolio) และแผนภาพความคิด (Mind Map) ซึ่งเป็นการแสดงถึงการสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเองของนักเรียน

ขั้นที่ 5 ขั้นนำเสนอผลงาน เป็นขั้นที่ให้นักเรียนทำการแสดงผลงานซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญอีกประการหนึ่งของการการเรียนรู้ทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน เป็นการแสดงผลผลิตของงาน ความคิด และความพยายามทั้งหมดที่นักเรียนได้สร้างผลงานจากองค์ความรู้ที่ได้สร้างขึ้น และเป็นวิธีการที่จะทำให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจถึงผลงานนั้นๆ

ขั้นที่ 6 ขั้นต่อยอดองค์ความรู้ เป็นขั้นของการจัดการความรู้ที่ได้ค้นพบโดยการแสดงออกด้วยวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาหรือปรับปรุงความรู้ที่ง่ายต่อการนำไปใช้ตลอดจนสามารถต่อยอดและนำไปใช้ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง มีความรู้ใหม่หรือนวัตกรรมเกิดขึ้นจากการเอาความรู้ที่ไม่เหมือนกันมาผนวกเข้าด้วยกัน รวมทั้งทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกในห้องเรียน

ขั้นที่ 7 ขั้นวิเคราะห์และประเมินผล เป็นขั้นตอนที่แสดงถึงกระบวนการที่ครูและนักเรียนได้ร่วมกันวิเคราะห์ พิจารณาองค์ความรู้ ความรู้ และผลงานทั้งของตนเองและของสมาชิกในห้องเรียน จากนั้นทำการวินิจฉัย ตัดสิน ลงสรุป เพื่อพิจารณาความเหมาะสมหรือหาคุณค่าขององค์ความรู้ ผลงาน คุณลักษณะและพฤติกรรมที่ปรากฏอย่างมีกฎเกณฑ์และมีคุณธรรม

3) กำหนดแนวทางการจัดทำแผนการเรียนรู้และจัดสภาพบรรยากาศที่เอื้อต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ ได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา เวลาเรียน และวิธีเรียนรู้ที่หลากหลาย

เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้ใช้ความสามารถรอบด้านเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และนำเสนอผลการเรียนรู้ของตน

2.2 การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน

2.2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐาน

นักวิชาการและนักวิจัยทั้งในและต่างประเทศเห็นพ้องต้องกันว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐาน หมายถึง แนวคิดที่รวมการวิจัยและการสอนเข้าด้วยกัน ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐานที่ดีนั้น ต้องมาจากหลักสูตรที่กำหนดให้มีการทำวิจัย ใช้กระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้เครื่องมือในการวิจัยและมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผลงานวิจัยประกอบเนื้อหาที่ศึกษาให้แก่ผู้เรียน (Green. 2010: online)

ทิศนา แคมมณี. (2552: 144-145) ให้ความหมายว่า เป็นสภาพการณ์ของการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัย หรือผลการวิจัยเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่างๆ โดยอาจใช้การประมวลผลงานวิจัย (Research review) มาประกอบการสอนเนื้อหาสาระ ใช้ผลการวิจัยมาเป็นเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ใช้กระบวนการวิจัยในการศึกษาเนื้อหาสาระ หรือให้ผู้เรียนลงมือทำวิจัยโดยตรง หรือช่วยฝึกฝนทักษะการวิจัยต่างๆ ให้แก่ผู้เรียน

ลัดดา ภูเกียรติ (2552: 146) ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ คิดค้นคำตอบและตัดสินใจในการเรียนรู้ของตนเองและเป็นการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่หรือค้นหาคำตอบที่เชื่อถือได้ โดยอาศัยกระบวนการสืบสอบในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาวิจัยในการดำเนินการสืบค้น พิสูจน์ ทดสอบ เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

ปัญญา ประดิษฐบาทุกา (2556: 11) ให้ความหมายว่า พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้แบบวิจัยเป็นฐาน หมายถึง เป็นการกระทำของผู้สอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ผลงานวิจัยประกอบเนื้อหาที่ศึกษาให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ ผลงานวิจัยของผู้สอน หรือผลงานวิจัยของผู้อื่นในวิชาที่ศึกษา

ตลอดจนการจัดกระบวนการ การเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการวิจัย ทั้งนี้พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้แบบวิจัย เป็นฐานวัดจากตัวแปรสังเกตได้ 2 องค์ประกอบ ได้แก่

1) การใช้ผลการวิจัยประกอบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้สอนจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยนำงานวิจัยของตนเอง หรือผู้อื่นในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง que ผู้เรียนกำลังทำการเรียนรู้ มาเล่าให้ผู้เรียนฟัง หรือให้ผู้เรียนไปศึกษางานวิจัยของผู้สอนหรือผู้อื่นในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง que ผู้เรียนกำลังทำการเรียนรู้

2) การใช้กระบวนการวิจัยในการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้สอนจัดกิจกรรมการ เรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยที่เริ่มจาก การระบุปัญหา การคาดคะเนคำตอบหรือการตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุปและนำเสนอ ผลการศึกษาตามลำดับ เพื่อทำ ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนสามารถใช้กระบวนการวิจัยครบทุก ขั้นตอน หรือใช้บางขั้นตอนตามความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และข้อจำกัดที่มี

2.2.2 แนวทางการสอนแบบวิจัยเป็นฐาน

การสอนแบบวิจัยเป็นฐานมีแนวทาง 4 แนวทาง ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับ เนื้อหาสาระวิชา วัตถุประสงค์ สถานการณ์ และศักยภาพของผู้เรียน ดังนี้

แนวที่ 1 ผู้สอนนำผลการวิจัยมาใช้ในการสอน ผู้สอนเป็นคนอ่านงานวิจัย และนำผลการวิจัย มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของตนเองในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น นำเนื้อหาที่เป็นผลการวิจัยมาให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ หรือมาเล่าให้ผู้เรียนฟังเป็นการเรียนรู้เพิ่มเติม

แนวที่ 2 ผู้เรียนศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนรู้ ให้ผู้เรียนไปศึกษาค้นคว้างานวิจัย ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ การเป็นผู้บริโภคงานวิจัย ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้สอนที่ต้องเลือก งานวิจัยที่เหมาะสมกับระดับชั้นและวัยของผู้เรียน หรือผู้สอนอาจต้องทำหน้าที่ในการสรุปย่องานวิจัย ให้มีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน

แนวที่ 3 ผู้สอนใช้กระบวนการวิจัยในการสอน ผู้สอนใช้กระบวนการวิจัยในการสอน คือ ผู้สอนออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเข้าไปช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหา สาระที่ต้องการ ซึ่งผู้สอนสามารถใช้กระบวนการวิจัยครบทุกขั้นตอนหรือใช้บางขั้นตอนตามความ เหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ วัตถุประสงค์และข้อจำกัดที่มี

แนวที่ 4 ผู้เรียนทำวิจัยในเรื่องที่เรียนรู้ให้ผู้เรียนลงมือทำวิจัยด้วยตนเอง โดยผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยต่างๆ อย่างมีคุณภาพมากที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้

2.2.3 บทบาทครูในการจัดการเรียนรู้โดยเน้นกระบวนการวิจัย

ทิศนา แคมมณี (2547 : 56) กล่าวถึงกระบวนการวิจัยว่ามีด้วยกัน 6 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การระบุปัญหา

ขั้นที่ 2 การตั้งสมมติฐาน

ขั้นที่ 3 พิสูจน์ทดสอบสมมติฐาน

ขั้นที่ 4 รวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูล

และขั้นที่ 6 สรุปผล ซึ่งในการจัดการเรียนการสอน

โดยเน้นกระบวนการวิจัยหรือใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้โดยทั่ว ๆ ไป ครูมักจัดให้ผู้เรียนดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัยทั้ง 6 ขั้นตอน แต่จุดอ่อนที่พบก็คือ ครูมักไม่สอนหรือฝึกทักษะกระบวนการที่จำเป็นต่อการดำเนินการให้แก่ผู้เรียน

ตัวอย่างเช่น ครูมักมอบหมายให้ผู้เรียนไปสืบค้นข้อมูลความรู้ หรือไปเก็บข้อมูล หรือสรุปข้อมูล โดยไม่ได้สอนหรือฝึกทักษะหรือสิ่งที่จำเป็นต่อการทำสิ่งนั้น จึงได้กล่าวได้ว่าเป็นการสั่งมากกว่าการสอน การสั่งเป็นเพียงการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้กระบวนการเหล่านั้น ซึ่งผู้เรียนจะทำได้มากน้อยหรือดีเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูไม่ได้สอนเพราะการสอนหมายถึง การช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มพูนขึ้นจากระดับที่เป็นอยู่ ดังนั้นหากครูจะสอนกระบวนการวิจัย ครูจะต้องช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการดังกล่าว ครูจำเป็นต้องช่วยเสริมทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ซึ่งทักษะเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นทักษะที่เรียกว่า ทักษะกระบวนการ ซึ่งอาจเป็นทักษะกระบวนการทางสติปัญญา เช่น ทักษะกระบวนการคิดหรือทักษะกระบวนการทางสังคม เช่น ทักษะการปฏิสัมพันธ์ ทักษะการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงบทบาทครูในการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการวิจัยในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการวิจัย

2.2.4 ข้อดีของ Research –based Learning

- 1) ส่งเสริมการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ โดยรู้จักการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 2) กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาคิดเชิงวิเคราะห์ โดยผ่านกระบวนการแก้ปัญหา การเสาะแสวงหา การให้เหตุผล และการวิเคราะห์และประเมิน ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

- 3) ให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาเรียนรู้โดยอิสระ เนื่องจากการสอนโดยใช้ Research – based Learning จะให้เวลากับการเรียนรู้ในชั้นเรียนน้อยกว่าการให้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
- 4) เป็นเทคนิคที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่ากระบวนการสอน เมื่อนำ Research – based Learning มาใช้ ผู้สอนต้องเน้นความสำคัญในเรื่องการเรียนรู้ของผู้เรียน มากกว่าการสอน
- 5) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการรู้สารสนเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต
- 6) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยวิธี Research – based Learning ผู้เรียนจะต้องพึ่งพาตนเองสูงและต้องนำผลงานที่ได้มาเสนอและแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น
- 7) สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เนื่องจากต้องมีการพบปะปรึกษาหารือทั้งในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการและเป็นทางการ

2.2.5 ข้อจำกัดของ Research –based Learning (RBL)

- 1) แหล่งเรียนรู้สำหรับเรื่องที่ต้องการให้ศึกษาในบางรายวิชา อาจมีไม่เพียงพอหรือมีแต่ไม่เหมาะสม
- 2) ผู้สอนบางคนให้ความสำคัญกับการพัฒนาฐานความรู้ มุ่งรวบรวมและสร้างแหล่งเรียนรู้ให้สมบูรณ์ จึงอาจมองข้ามหลักการที่สำคัญของ Research –based Learning คือ ให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 3) หากผู้เรียนขาดทักษะการรู้สารสนเทศ การเรียนรู้โดยใช้ Research –based Learning จะไม่เกิดผล ดังนั้นสถาบันจึงควรจัดให้ให้มีการสอนหรืออบรมเพื่อสร้างทักษะการรู้สารสนเทศให้กับผู้เรียนทุกคน โดยควรถือเป็นความรู้พื้นฐานที่ผู้เรียนทุกคนต้องมีและสามารถทำได้
- 4) ผู้สอนจำเป็นต้องรู้แหล่งเรียนรู้ในเรื่องที่จะสอนเป็นอย่างดี และต้องใช้เวลาในการเตรียมการและรวบรวมแหล่งเรียนรู้ทั้งหลายเพื่อสามารถชี้แนะและให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนได้
- 5) วิทยาลัยต้องมีความพร้อมในเรื่องแหล่งเรียนรู้ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการ และบุคลากร ที่จะช่วยให้การเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้มีความเป็นไปได้ และประสบผลสำเร็จ

2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.3.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถของนักเรียนด้านต่างๆ ซึ่งเกิดจากการที่นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้

ทิตนา แชมมณี (2544) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การเข้าถึงความรู้ การพัฒนาทักษะในการเรียน ซึ่งอาจพิจารณาจากคะแนนสอบที่มีการกำหนดคะแนนที่ได้ จากงานที่ครูมอบหมายให้ หรือทั้งสองอย่าง

ภพ เลหาไพบุลย์ (2542) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความหมายในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ จากที่ไม่เคยกระทำหรือกระทำได้น้อยก่อนที่จะมีการเรียนการสอน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีการวัดได้

สิทธิ์ สายหล้า (2543) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการที่จะพยายามเข้าถึงความรู้ ซึ่งเกิดจากการทำงานที่ประสานกันและต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ทั้งองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาและองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา แสดงออกมาในรูปของคะแนนสามารถสังเกตและวัดได้ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความสามารถ และทักษะของผู้เรียน ที่เกิดจากการได้รับการเรียนรู้ การฝึกฝน แสดงออกมาในรูปแบบของคะแนน โดยใช้เครื่องมือในการวัดผลด้วยการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

2.3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ของบุคคลว่ามีการเรียนรู้ได้เท่าไร มีความสามารถมากน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2539) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบวัดความรู้เชิงวิชาการ มักใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เน้นการวัดความรู้ ความสามารถจากการเรียนรู้ในอดีตหรือในสภาพปัจจุบันของแต่ละบุคคล

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2538) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดเนื้อหาวิชาที่เรียนผ่านมาแล้วว่านักเรียนมีความรู้ ความสามารถเพียงใด

วิรัช วรรณรัตน์ (2541) กล่าวว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ความสามารถของผู้สอบจากการเรียนรู้ โดยต้องการทราบว่าผู้สอบมีความรู้อะไรบ้าง มากน้อยเพียงใด เมื่อผ่านการเรียนไปแล้ว

จากความหมายข้างต้น ที่ได้กล่าวมาแล้วสามารถสรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ ความสามารถ ของผู้เรียนจากการเรียนการสอนในที่นี้ ผู้วิจัย ได้ให้ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามจุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อวัดความรู้ในด้าน ความจำ ความเข้าใจ และการวิเคราะห์ ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์

2.3.3 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ทิวต์ล มณีโชติ (2549) ได้กล่าวถึง ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1) แบบทดสอบปรนัย (objective tests) แบบทดสอบปรนัย (objective tests) แบ่งได้เป็น 4 ชนิด ได้แก่

1.1 แบบถูก-ผิด (true-false items) เป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้ตอบตัดสินใจ เลือกว่าแต่ละข้อนั้น ถูกหรือผิด แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ข้อคำถามเดียว และข้อคำถามชุดจากสาระที่กำหนด

1.2 แบบจับคู่ (matching items) แบบทดสอบประเภทนี้ เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ข้อความ คือ ข้อความที่เป็นคำถาม (premises หรือ descriptions) กับ ข้อความที่เป็นคำตอบ

1.3 แบบเติมคำ (completion items) เป็นข้อสอบที่ต้องการให้ผู้สอบเติมคำ หรือข้อความสั้น ๆ ในส่วนที่เว้นว่างไว้ ให้เป็นประโยคที่ถูกต้องสมบูรณ์

1.4 แบบเลือกตอบ (multiple choice test) เป็นแบบทดสอบที่นิยมใช้กัน มากสำหรับแบบทดสอบแบบปรนัย เพราะสามารถวัดได้ทุกระดับพฤติกรรมของการวัดศักยภาพทางสมอง ข้อสอบแบบเลือกตอบ เป็นข้อสอบที่นิยมใช้มากในปัจจุบันทั่วโลก

2) แบบอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่ให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นจึงเหมาะสำหรับวัด ความรู้ขั้นสูงกว่าความจำและความเข้าใจ ข้อสอบอัตนัยแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1 แบบจำกัดคำตอบ คือให้นักเรียนตอบตามประเด็นที่ระบุไว้

2.2 แบบไม่จำกัดคำตอบ คือให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี

2.3.4 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักการศึกษาได้ให้หลักการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไว้ดังนี้

ภพ เลหาไพบูลย์ (2537) ได้กล่าวถึงหลักในการวางแผนสร้างแบบทดสอบดังนี้

- 1) ระบุวัตถุประสงค์ของการใช้แบบทดสอบให้ชัดเจน
- 2) ข้อสอบในแต่ละข้อในแบบทดสอบจะต้องเป็นตัวแทนของสิ่งที่ได้สอนไปแล้วตาม

หลักสูตร

- 3) จำนวนข้อสอบจะต้องเป็นสัดส่วนกับความสำคัญมากน้อยในสิ่งที่ผู้สอนได้เน้นใน

การสอน

- 4) การจัดทำตารางวิเคราะห์เนื้อหาและพฤติกรรมการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางใน

การสร้างแบบทดสอบ

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2549) ได้กล่าวถึงกรรมวิธีในการสร้างแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ทั่วไปของการสอนให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุเป็นข้อๆและให้วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเหล่านั้น สอดคล้องกับเนื้อหาสาระทั้งหมดที่จะทำการทดสอบด้วย

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดโครงเรื่องของเนื้อหาสาระที่จะทำการทดสอบให้ครบถ้วน

ขั้นตอนที่ 3 เตรียมตารางเฉพาะหรือผังของแบบทดสอบ เพื่อแสดงน้ำหนักของเนื้อหาวิชาแต่ละส่วน และพฤติกรรมต่างๆที่ต้องการทดสอบให้เด่นชัด สั้น กะทัดรัด และมีความชัดเจน

ขั้นตอนที่ 4 สร้างข้อกระทงทั้งหมดที่ต้องการทดสอบให้เป็นไปตามสัดส่วนของน้ำหนักที่ระบุไว้ในตารางเฉพาะ

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2555) ได้กล่าวถึง การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่ามีการดำเนินการ ดังนี้

1) วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร การสร้างแบบทดสอบควรเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์หลักสูตรและการสร้างตารางวิเคราะห์ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสาระและพฤติกรรมที่ต้องการวัด

2) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมที่เป็นผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนมุ่งหวังที่จะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องกำหนดไว้ล่วงหน้าสำหรับเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์

3) กำหนดชนิดของข้อสอบและศึกษาวิธีสร้าง โดยการศึกษารายละเอียดวิเคราะห์หลักสูตรและจุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาและตัดสินใจเลือกใช้ชนิดของข้อสอบที่

จะใช้วัดว่าเป็นแบบใด โดยต้องเลือดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเหมาะสมกับวัยผู้เรียน แล้วศึกษาวิธีเขียนข้อสอบชนิดนั้นให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการเขียนข้อสอบ

4) เขียนข้อสอบ ผู้ออกข้อสอบลงมือเขียนข้อสอบตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์หลักสูตร และให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้

5) ตรวจสอบข้อสอบ เพื่อให้ข้อสอบที่เขียนไว้แล้วมีความถูกต้องตามหลักวิชา มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามตารางวิเคราะห์หลักสูตร ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาทบทวนตรวจสอบข้อสอบอีกครั้งก่อนที่จะจัดพิมพ์และนำไปใช้ต่อไป

6) จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง เมื่อตรวจสอบข้อสอบเสร็จแล้วให้พิมพ์ข้อสอบทั้งหมด จัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับทดลอง โดยมีคำชี้แจงหรือคำอธิบายวิธีตอบแบบทดสอบ (direction) และจัดวางรูปแบบการพิมพ์ให้เหมาะสม

7) ทดสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ การทดสอบและวิเคราะห์ข้อสอบเป็นวิธีการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้จริง โดยนำแบบทดสอบไปทดสอบกับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มที่ต้องการสอบจริง แล้วนำผลการสอบมาวิเคราะห์และปรับปรุงข้อสอบให้มีคุณภาพ โดยสภาพการปฏิบัติจริงของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในโรงเรียนมักไม่ค่อยมีการทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ ส่วนใหญ่นำแบบทดสอบไปใช้ทดสอบแล้วจึงวิเคราะห์ข้อสอบเพื่อปรับปรุงข้อสอบและนำไปใช้ในครั้งต่อไป

8) จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง จากผลการวิเคราะห์ข้อสอบ หากพบว่าข้อสอบข้อใดไม่มีคุณภาพหรือคุณภาพไม่ดีพอ อาจจะต้องตัดทิ้งหรือปรับปรุงแก้ไขข้อสอบให้มีคุณภาพดีขึ้น แล้วจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับจริงที่นำไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

ตามที่นักการศึกษากล่าวไว้ข้างต้นสรุปได้ว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีด้วยกัน 8 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์หลักสูตร 2) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ 3) กำหนดชนิดของข้อสอบ 4) เขียนข้อสอบ 5) ตรวจสอบข้อสอบ 6) จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง 7) ทดสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ และ 8) ทำแบบทดสอบฉบับจริง

ในที่นี้ ผู้วิจัยเลือกแบบทดสอบแบบเลือกตอบ นำมาสร้างเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างข้อสอบตามขั้นตอนข้างต้นดังที่กล่าวมา

2.3.5 การหาคุณภาพของเครื่องมือวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พิชิต ฤทธิจรูญ (2555) กล่าวว่า เครื่องมือวัดผลที่ดีจะต้องเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพจึงจะช่วยให้การวัดผลมีความถูกต้องเชื่อถือได้และผลการประเมินที่ได้ย่อมเชื่อถือได้ด้วย ดังนั้นเครื่องมือที่ถูกสร้างขึ้นเองก่อนนำไปใช้จริงจึงควรตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทุกครั้ง การตรวจสอบคุณภาพ

เครื่องมือ เป็นการตรวจสอบคุณสมบัติของเครื่องมือในเรื่อง ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ความยาก
อำนาจจำแนก และความเป็นปรนัย รายละเอียดของการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดผลมีดังนี้

1) ความเที่ยงตรง เป็นคุณสมบัติของเครื่องมือที่สามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์ที่
ต้องการวัด ความตรงของแบบทดสอบนั้นมีสิ่งที่จะต้องพิจารณาดังนี้

1.1 ความตรงเป็นเรื่องที่อ้างอิงถึงการตีความหมายของผลที่ได้จากเครื่องมือ
ที่ใช้ในการทดสอบหรือการประเมินผล มิใช่เป็นความตรงของเครื่องมือ แต่เป็นความตรงของ
การตีความหมายที่ได้จากผลของการสอบ

1.2 ความตรงเป็นเรื่องของระดับ มิใช่เป็นเรื่องมีหรือไม่มี การบอก
ความตรงของแบบทดสอบควรเสนอในระดับที่เฉพาะเจาะจง เช่น มีความตรงสูง ปานกลาง หรือต่ำ

1.3 ความตรงจะเป็นความตรงเฉพาะเรื่องที่ต้องการวัดเสมอ ไม่มี
แบบทดสอบใดที่มีความตรงทุกวัตถุประสงค์

1.4 ความตรงเป็นมโนทัศน์เดี่ยว หมายความว่า ความตรงเป็นค่าตัวเลข
เดียวที่ได้มาจากหลักฐานหลายแหล่ง หลักพื้นฐานที่ใช้ยึดในการตีความหมายของความตรง ก็คือ
เนื้อหา เกณฑ์ที่กำหนด และโครงการ

2) ความเชื่อมั่น เป็นคุณสมบัติของเครื่องมือวัดที่แสดงให้เห็นทราบว่า เครื่องมือนั้นๆ
ให้ผลการวัดที่คงที่ไม่ว่าจะใช้วัดกี่ครั้งก็ตามกับกลุ่มเดิม

3) ความยาก เป็นคุณสมบัติของข้อสอบที่บอกให้ทราบว่าข้อสอบข้อนั้นมีคนตอบถูก
มากหรือน้อย ถ้ามีคนตอบถูกมากข้อสอบข้อนั้นก็ง่าย และถ้ามีคนตอบถูกน้อยข้อสอบข้อนั้นก็ยาก ถ้ามี
คนตอบถูกบ้างตอบผิดบ้างหรือมีคนตอบถูกปานกลางข้อสอบข้อนั้นก็มีความยากปานกลาง ข้อสอบที่ดี
ควรมีความยากพอเหมาะควรมีคนตอบถูกไม่ต่ำกว่า 20 คน และไม่สูงเกิน 80 คน จากผู้สอบ 100 คน
ค่าความยากหาได้โดยการนำจำนวนคนที่ตอบถูกหารด้วยจำนวนคนที่ตอบทั้งหมด

4) อำนาจจำแนก เป็นคุณสมบัติของข้อสอบที่สามารถจำแนกนักเรียนได้ตามความ
แตกต่างของบุคคลว่าใครเก่ง ปานกลาง อ่อน ใครรอบรู้-ไม่รอบรู้ โดยยึดหลักการว่า คนเก่งจะต้อง
ตอบข้อสอบข้อนั้นถูก คนไม่เก่งจะต้องตอบผิด ข้อสอบที่ดีจะต้องแยกคนเก่งกับคนไม่เก่งออกจากกัน
ได้ อำนาจจำแนกมีความสัมพันธ์กับความเที่ยงตรงเชิงสภาพในทางบวก กล่าวคือ ถ้าเครื่องมือใดมี
อำนาจในทางจำแนกสูง เครื่องมือนั้นก็มีความเที่ยงตรงเชิงสภาพสูงด้วย

5) ความเป็นปรนัย หมายถึง ความชัดเจน ความถูกต้องตามหลักวิชา และความ
เข้าใจตรงกัน ซึ่งมีความหมายตรงกันข้ามกับความเป็นอัตนัย ซึ่งหมายถึงความยึดถือในความคิดเห็น
ความรู้สึก เหตุผลของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า เครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพที่จะช่วยให้การวัดผลมีความถูกต้องเชื่อถือได้ ต้องมีการคำนึงถึง ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น ไม่ยากหรือไม่ง่ายจนเกินไป อำนาจจำแนก ความเป็นปรนัย และสามารถวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ ตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.3.6 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

ภพ เลหาพิบูลย์ (2542) ได้จำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านสติปัญญาหรือความรู้ความคิดตามแนวของลีโอโพลด์ อี คลอปเฟอร์ (Leopold E Klopfer) แห่งมหาวิทยาลัยพิตส์เบิร์ก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านความรู้ความจำ หมายถึง ความสามารถในการระลึกถึงสิ่งที่เคยเรียนรู้มาแล้วเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ศัพท์นิยาม มโนทัศน์ ข้อตกลง การจัดประเภท เทคนิควิธีการ หลักการ กฎทฤษฎี และแนวคิดที่สำคัญๆทางด้านวิทยาศาสตร์ นักเรียนที่มีความสามารถด้านนี้ จะแสดงออกโดยสามารถให้คำจำกัดความหรือนิยามเล่าเหตุการณ์ จดบันทึก เรียกชื่อ อ่านสัญลักษณ์ และระลึกถึงข้อสรุปได้

2) ด้านความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการอธิบาย แปลความ ตีความ สร้างข้อสรุป ขยายความ นักเรียนที่มีความสามารถในด้านนี้ จะแสดงออกโดยสามารถเปรียบเทียบแสดงความสัมพันธ์ อธิบาย ชี้แจง จำแนกเข้าหมวดหมู่ ยกตัวอย่าง ให้เหตุผล จับใจความ เขียนภาพประกอบ ตัดสินเลือก แสดงความคิดเห็น จัดเรียงลำดับ อ่านกราฟ แผนภูมิและแผนภาพได้ พฤติกรรมความเข้าใจแบ่งได้เป็น 3 ระดับ คือ

2.1) ความสามารถอธิบายความเข้าใจต่างๆได้ด้วยตนเอง

2.2) ความสามารถจำแนกหรือระบุความรู้ได้ เมื่อปรากฏอยู่ในรูปหรือสถานการณ์ใหม่

2.3) ความสามารถแปลความรู้จากสัญลักษณ์หนึ่งไปสู่อีกสัญลักษณ์หนึ่งการวัดพฤติกรรมความเข้าใจลักษณะของข้อสอบจะถามให้นักเรียนอธิบายหรือบรรยายความรู้ต่างๆด้วยคำพูดของตนเอง หรือให้ระบุข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หลักการ กฎ หรือ ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่กำหนดให้ หรือให้แปลความหมายสถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งอาจอยู่ในรูปข้อความ สัญลักษณ์ รูปภาพ หรือแผนภาพ เป็นต้น

3) ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นกระบวนการสืบเสาะหาความรู้สำหรับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยดังต่อไปนี้

3.1) การสังเกตและการวัด ประกอบด้วย การสังเกตสิ่งของและปรากฏการณ์ต่างๆ การบรรยายสิ่งของที่สังเกตได้โดยการใช้ภาษาที่เหมาะสม การวัดสิ่งของและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ การเลือกเครื่องมือวัดที่เหมาะสม

3.2) การมองเห็นปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา ประกอบด้วย การมองเห็นปัญหา การตั้งสมมติฐาน การเลือกวิธีทดสอบสมมติฐานที่เหมาะสม การออกแบบทดลองที่เหมาะสมสำหรับการทดสอบสมมติฐาน

3.3) การตีความหมายข้อสรุปและการสรุป ประกอบด้วย การจัดกระทำกับข้อมูลที่ได้จากการทดลอง การนำเสนอข้อมูล การแปลความหมายของข้อมูล และการสังเกตต่างๆที่สามารถตีความและการขยายความจากข้อมูล การประเมินสมมติฐาน การสร้างข้อสรุปอย่างมีเหตุมีผล

3.4) การสร้าง การทดสอบ และปรับปรุงแบบจำลอง ประกอบด้วย การตระหนักถึงความจำเป็นและประโยชน์ของแบบจำลอง การสร้างแบบจำลองเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างข้อสรุปกับปรากฏการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม

4) ด้านการนำความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ข้อสอบวัดพฤติกรรมโดยจะมีลักษณะแบบยกตัวอย่างสถานการณ์ใหม่ๆหรือปัญหาใหม่ๆมาให้นักเรียนแก้ปัญหา ซึ่งนักเรียนต้องมีความเข้าใจแนวคิดหลักที่เกี่ยวกับปัญหาหรือสถานการณ์ การประเมินผลการนำความรู้และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ด้วยข้อสอบแบบเลือกตอบไม่สามารถวัดความสามารถที่แท้จริงของนักเรียนได้ โดยทั่วไปครูควรประเมินจากการปฏิบัติกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ เช่น การทำโครงการวิทยาศาสตร์ กิจกรรมการแก้ปัญหา

Bloom (1976) กล่าวถึง ลำดับชั้นของความรู้ใช้ในการเขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ด้านความรู้ความคิดไว้ 6 ชั้น ดังนี้ คือ

1. ความรู้ความจำ หมายถึง การระลึกหรือท่องจำความรู้ต่าง ๆ ที่เรียนมาแล้ว โดยตรงในขั้นนี้รวมถึงการระลึกถึงข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ไปจนถึงกฎเกณฑ์ ทฤษฎีจากตารางดั่งนั้น ขั้นความรู้ความจำ จึงจัดได้ว่าเป็นขั้นต่ำสุด

2. ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถที่จะจับใจความสำคัญของเนื้อหาที่ได้เรียนหรืออาจแปลความหมายจากตัวเลข การสรุป การย่อความต่าง ๆ การเรียนรู้ขั้นนี้ ถือว่าเป็นขั้นสูงกว่าการท่องจำตามปกติอีกชั้นหนึ่ง

3. การนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถ ที่จะนำความรู้ที่นักเรียนได้เรียนมาแล้วไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ ดั่งนั้น ในขั้นนี้จึงรวมถึง ความสามารถในการเอากฎ มโนทัศน์หลักสำคัญวิธีการนำไปใช้ การเรียนรู้ขั้นนี้ถือว่า นักเรียนจะต้องมีความเข้าใจเนื้อหาเป็นอย่างดีเสียก่อน จึงจะนำความรู้ไปใช้ได้ ดั่งนั้น จึงจัดอันดับให้สูงกว่าความเข้าใจ

4. การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถที่จะแยกแยะเนื้อหาวิชา ลงไปเป็นองค์ประกอบย่อย ๆ เหล่านั้น เพื่อที่จะมองเห็นหรือเข้าใจความเกี่ยวข้องต่าง ๆ ในขั้นนี้จึงรวมถึงการแยกแยะหาส่วนประกอบย่อย ๆ หาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อย ๆ เหล่านั้นตลอดจนหลักสำคัญต่าง

ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง การเรียนรู้ในขั้นนี้ ถือว่าสูงกว่าการนำเอาไปใช้และต้องเข้าใจเนื้อหาและโครงสร้างของบทเรียน

5. การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถที่จะนำเอาส่วนย่อย ๆ มาประกอบกันเป็นสิ่งใหม่ การสังเคราะห์จึงเกี่ยวกับการวางแผน การออกแบบการทดลอง การตั้งสมมติฐานการแก้ปัญหาที่ยาก ๆ การเรียนรู้ในระดับนี้ เป็นการเน้นพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ ในอันที่จะสร้างแนวคิดหรือแบบแผนใหม่ ๆ ขึ้นมา ดังนั้น การสังเคราะห์เป็นสิ่งที่สูงกว่าการวิเคราะห์อีกขั้นหนึ่ง

6. การประเมินค่า หมายถึง ความสามารถที่จะตัดสินใจ เกี่ยวกับคุณค่าต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคำพูด นวนิยาย บทกวี หรือการรายงานวิจัย การตัดสินใจดังกล่าว จะต้องวางแผนอยู่บนเกณฑ์ที่แน่นอน เกณฑ์ดังกล่าวอาจจะเป็นสิ่งที่นักเรียนคิดขึ้นเอง หรือนำมาจากสิ่งอื่นก็ได้ การเรียนรู้ขั้นนี้ถือว่า เป็นการเรียนรู้ขั้นสูงสุดของความรู้ความจำ

ซึ่งแนวคิดของบลูมได้มีการปรับปรุงใหม่ ในปี 1990 โดยแอนเดอร์สัน และครทวอท์ท (Anderson and Krathwohl, 2001) ดังนี้

1. ความจำ (remembering) หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการจำเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มาแล้ว ซึ่งเป็นความรู้จากการจำในความจำระยะยาว

2. ความเข้าใจ (understanding) หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนใน การเข้าใจ ความหมายของเรื่องราวต่างๆ โดยการตีความ และแปลความจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว

3. การประยุกต์ (applying) หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ไปแล้วไปใช้ในสถานการณ์ใหม่หรือสถานการณ์ที่แตกต่างจากสถานการณ์เดิม

4. การวิเคราะห์ (analyzing) หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการแยกแยะเรื่องราว เหตุการณ์ หรือปรากฏการณ์ต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อยๆ

5. การประเมิน (evaluation) หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการตัดสินใจ เรื่องราวต่างๆ โดยอาศัยเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนด

6. การสร้างสรรค์ (creating) หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการสร้างแนวคิดและสารสนเทศใหม่จากการใช้ความรู้ที่ได้เรียนรู้มาก่อน

ดังนั้นสรุปได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เป็นการวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 6 ด้าน คือ ด้านความจำ ด้านความเข้าใจ ด้านการประยุกต์ ด้านการวิเคราะห์ ด้านการประเมิน และการสร้างสรรค์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยวัดความรู้ความสามารถด้านตรรกะ ความมีเหตุผลและแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

2.4 ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

2.4.1 ความหมายความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

บลูม (Bloom 1976) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนเพื่อให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมี 3 ด้าน ได้แก่

1) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) คือ มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับความสามารถทางสมอง หรือสติปัญญา ด้านความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และประเมินค่า

2) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) คือ มุ่งพัฒนาทักษะด้านจิตใจหรือความรู้เกี่ยวกับความสนใจ เจคติ และการปรับตัว

3) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) คือ มุ่งพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและสมองที่มีความสามารถในการปฏิบัติทักษะจนมีความชำนาญในการดำเนินงานต่าง ๆ

เพราะฉะนั้นในการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงควรครอบคลุมด้านทักษะพิสัยของผู้เรียนด้วยโดยเฉพาะการเรียนในสายวิชาต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียนจะต้องแสดงผลการเรียนออกมาเป็นผลงานในรูปแบบต่างๆ หรือผลงานภาคปฏิบัตินั่นเอง มีนักวิชาการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ไว้ในภาคปฏิบัติ ไว้หลายประการ ดังนี้

เดียน ไชยศร (2526 : 37) ได้แบ่งพฤติกรรมด้านการปฏิบัติไว้โดยเน้น พฤติกรรมเลียนแบบ (Imitating) เป็นการทำตามทีละขั้น การยึดแบบ (Patterning) การทำงานด้วย ความชำนาญ (Mastering) การประยุกต์ใช้ (Applying) และการแก้ปัญหาได้โดยฉับพลัน (Improvising)

สุภาวรรณ พันธุ์จันทร์ (2534 : 14) ที่กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ออกมาถึงผลงาน หมายถึง ความสามารถในการที่จะพยายามเข้าถึงความรู้ ซึ่งเกิดจากการทำงานที่ประสานกันและต้องอาศัยความพยายามอย่างมากให้มีผลงานปรากฏ

อภิญา เจิมประไพ (2538 : 21) ได้สรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มี ผลงาน ควรจะหมายถึงความสามารถในการทำงานได้ประสบความสำเร็จของบุคคลแล้วออกมาเป็น ผลงาน ในการเข้าถึงความรู้ใดๆ ซึ่งสามารถวัดด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีผลงาน หมายถึง ขนาดองค์ความสำเร็จที่ได้ จากการเรียนที่อาศัยความสามารถเฉพาะตัว ของแต่ละบุคคล โดยตัวชี้บ่งถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอาจได้มาจากกระบวนการที่ไม่ต้องทดสอบ (Non-Testing Procedures) ถึง การสังเกต หรือการตรวจการบ้าน หรืออาจอยู่ในรูปของเกรดที่ได้จากโรงเรียน (School Grade) แต่มีการสร้างผลงาน

จากการศึกษาข้างต้นพอจะกล่าวโดยสรุปว่า ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมหมายถึงความสามารถทางการเรียนของนักเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้แล้วสามารถสร้างผลงานจากองค์ความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่ได้ ซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ความเข้าใจ ความพร้อมด้านในการปฏิบัติ การริเริ่มงาน

ทักษะในการปฏิบัติงาน กิจนิสัยในการทำงาน การแก้ปัญหาและการริเริ่มงาน โดยประเมินจากคะแนนที่ได้จากแบบประเมินความสามารถในการสร้างนวัตกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.4.2 องค์ประกอบของความสามารถในการสร้างในผลงาน

องค์ประกอบของความสามารถในการสร้างในผลงาน เป็นผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ การเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งประกอบด้วย พฤติกรรมด้านปฏิบัติการ ทักษะการปฏิบัติงาน และกระบวนการพัฒนาทักษะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.4.2.1 พฤติกรรมด้านปฏิบัติการ

มีผู้ให้ความเห็นในเรื่องพฤติกรรมด้านปฏิบัติการไว้หลายท่าน

ไคเบลอร์ (Kibler. 1970 : 88) ได้เสนอว่าพฤติกรรมด้านปฏิบัติการประกอบด้วย การเคลื่อนไหววัยอะซึนใหญ่ของร่างกาย ประสานสัมพันธ์กับอวัยวะในร่างกาย ทั้งตา หู มือ เป็นต้น

สมศักดิ์ สนิธระเวชญ์ (2542 : 12-16) ได้แบ่งพฤติกรรมดังกล่าวว่า ประกอบไปด้วย การเคลื่อนไหวโต้ตอบ การเคลื่อนไหวของร่างกายตามธรรมชาติ ความสามารถในการรับรู้ การเคลื่อนไหวอย่างมีทักษะ รวมทั้งการสื่อความหมายทางอวัจนสาร (ไม่ใช่คำพูด)

เพียน ไชยศร (2539 : 24-33) ได้สรุปพฤติกรรมด้านปฏิบัติการว่า มีทั้งการนำตามแบบทีละขั้น ทำตามคำสั่ง ทำด้วยการจัดการของตน สามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ และแก้ปัญหาได้โดยฉับพลัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พฤติกรรมด้านการปฏิบัติการ คือ การจัดการตามคำสั่ง การทำอย่างชำนาญมีศิลปะ และทำได้คล่องเป็นอัตโนมัติ ประกอบด้วยการเคลื่อนไหววัยอะซึนใหม่ของร่างกายตามธรรมชาติ ความสามารถในการรับรู้ รวมทั้งการสื่อความหมายสามารถ ประยุกต์ในสถานการณ์ต่างๆ และการแก้ปัญหาได้โดยฉับพลัน

2.4.2.2 ทักษะการปฏิบัติงาน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 517) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทักษะ หมายถึง ความชำนาญ จากความหมายนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกฝนอยู่เป็นประจำ จึงเกิดชำนาญในการเรียน

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524 : 272) กล่าวว่า ทักษะ คือ ลักษณะของ พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถของร่างกายหรือความคิดได้ตอบปัญหาอย่างคล่องแคล่ว

ปราณี रामสูต (2528 : 148) เน้นว่า ทักษะ คือ พฤติกรรมในการทำกิจกรรมต่างๆ อันเป็นผลมาจากการ พัฒนาความสามารถของบุคคลทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งได้อย่างราบรื่นและมี ประสิทธิภาพ

ส.วาสนา ประवालพฤษ (2544 : 5) ได้ให้ความหมายของทักษะว่าเป็น ความชำนาญวิชาทักษะหรือเนื้อหาที่เป็นทักษะ จะต้องสอนให้เกิดความชำนาญ สามารถนำไปใช้ ได้อย่างคล่องแคล่วว่องไวไม่ผิดพลาดเปรียบเสมือนเครื่องมือใช้ที่จะต้องฝึกใช้ให้เกิดความชำนาญ

แกร์ริสัน (Garison. 1972 : 640) ที่กล่าวว่า ทักษะเป็นแบบที่กระทำไปด้วยความ ราบเรียบ (smoothly) ถูกต้อง รวดเร็ว และแม่นยำ ซึ่ง เป็นผลมาจากการพัฒนาความสามารถของ ตน

สรุปได้ว่าทักษะการปฏิบัติงาน คือ พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถของ ร่างกาย กระทำอย่างคล่องแคล่ว อันเป็นผลมาจากการพัฒนาความสามารถของบุคคลในการทำ กิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง จนทำให้เกิดความชำนาญงานของการกระทำที่มีการตอบสนองสิ่งนั้น และเป็นการ ประสานงานของการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ ภายในร่างกายที่อยู่ในระหว่าง ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ของบุคคลจึงจะเกิดได้ ต่อเมื่อต้องฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ

2.4.2.3 กระบวนการพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน

มาลินี จุฑะรพ (2537 : 128) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการพัฒนาทักษะเป็นขั้นตอน ที่ผู้เรียนทักษะ จะต้องทำความเข้าใจลักษณะของทักษะ (cognitive phase) ปกติทักษะนี้จะเกิดขึ้น ได้ต้องใช้เวลาฝึกฝน หรือใช้การสังเกต จากการสอนหรืออธิบายจากผู้อื่น โดยผู้เรียนจะต้องสนใจเป็นพิเศษ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 88-89) ได้เสนอวิธีการพัฒนาทักษะ ดังนี้ วิเคราะห์ทักษะ โดยต้องพิจารณาแยกแยะรายละเอียดของทักษะนั้น ๆ ออกมาเพื่อตรวจสอบ ความสามารถเบื้องต้นที่เกี่ยวกับทักษะของผู้เรียนว่าเกี่ยวกับอะไร และให้มีการทดสอบการปฏิบัติ เบื้องต้นต่างๆ ตามลำดับ ก่อน - หลัง

ประสาธ อิศรปรีดา (2523 : 174) ได้เสนอวิธีการสอนเพื่อให้เกิดทักษะ ดังนี้คือ วิเคราะห์ทักษะออกเป็นหน่วยย่อยแล้วสอนทักษะย่อย ๆ นั้นให้สอดคล้องตามความสามารถระดับ พัฒนาการทางสมองของนักเรียนและจัดให้มีการฝึกอย่างเหมาะสม ซึ่งต้องพิจารณาถึงการฝึกหัด การ พัก โดยกำหนดช่วงเวลาฝึกและพักให้เหมาะสมกับกิจกรรมนั้นๆ

ดี เซค โก (De Cecco. 1968 : 309-318) ได้เสนอวิธีการพัฒนาเพื่อให้เกิดทักษะ ก่อนดำเนินการสอน ครูควรวิเคราะห์ ทักษะที่จะสอนเสียก่อนว่าจะสอนทักษะอะไรก่อนหลังแล้ว ควรทดสอบความสามารถในการใช้ อวัยวะต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กัน ในภาคปฏิบัติงาน

ดังนั้นกระบวนการพัฒนาทักษะเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนนั้น ต้องทำความเข้าใจทักษะ โดยต้องกำหนดระยะเวลาฝึกฝนมีการสังเกต จากผู้สอนหรือคำอธิบายจากผู้อื่นแล้วมา วิเคราะห์ ทักษะย่อยของนักเรียนเพื่อฝึกตามลำดับให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามความสามารถหรือพัฒนา ทางของสมองของผู้เรียนเพื่อให้มีการพัฒนาทักษะได้เหมาะสม และขั้นตอนสุดท้ายต้องมีการ ตรวจสอบกระบวนการปฏิบัติงานนั้นจึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการประเมินความสามารถในการ สร้างนวัตกรรมผลงาน หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่มีการเคลื่อนไหวอวัยวะต่างๆ ของร่างกายที่ แสดงถึง ความสามารถ ปฏิบัติงานในสถานการณ์ต่าง ๆ ประกอบไปด้วย การเคลื่อนไหว โต้ตอบ การ เคลื่อนไหวของร่างกายตามธรรมชาติ ความสามารถในการรับรู้และการเคลื่อนไหวอย่างมีทักษะ ซึ่งเป็นผลการเรียนรู้ที่เกิดจากปฏิบัติการหรือภาคปฏิบัติของนักเรียนซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมด้าน ปฏิบัติการ ทักษะการปฏิบัติงานและกระบวนการพัฒนาทักษะ

2.4.3 การวัดและการสร้างเกณฑ์การประเมินความสามารถการสร้างผลงาน

การวัดผลความสามารถการสร้างผลงานหรือการวัดผลการเรียนรู้ ในการจัดทำผลงานที่เกิด จากองค์ความรู้ในการเรียนในที่นี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความหมายและลักษณะของแบบประเมิน ความสามารถการสร้างผลงานและการสร้างความสามารถการสร้างผลงาน ซึ่งมีผู้ให้ รายละเอียดไว้ ดังนี้

ไซลัน สาและ (มปป.) ได้กล่าวว่าเกณฑ์การให้คะแนน ถือเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ประเมินผล การเรียนเพื่ออธิบายความสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนโดยทั่วไปมี 2 แบบ คือ การกำหนดเกณฑ์โดยภาพรวม (Holistic Score) และการกำหนดเกณฑ์โดยแยกเป็นประเด็นย่อย (Analytic Score) ดังนั้นการ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนที่ดี ต้องคำนึงถึงงานที่ให้ทำ และมีความสอดคล้องระหว่างคะแนนกับ จุดมุ่งหมายการประเมินนอกจากนี้เกณฑ์ที่สร้างต้องเป็นรูปธรรม มีความชัดเจน เหมาะสมกับระดับชั้น เพื่อให้เกิดความยุติธรรม และปราศจากความลำเอียง

วรรณช ตุนทกิจ (2553) การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้วัดผลประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน ครู จะต้องศึกษาหาความรู้ และพิจารณาเลือกนำมาใช้ให้สอดคล้อง เหมาะสมกับลักษณะการสอนและ

กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เครื่องมือการวัดผลประเมินผลมี 2 ลักษณะคือ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล และ เครื่องมือบันทึกผลข้อมูล ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ภาพ บัตรงาน เกณฑ์การประเมินผล เป็นต้น ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกคะแนนตรวจผลงาน การตอบคำถาม แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสังเกตพฤติกรรมขณะที่เขียนเรื่อง เป็นต้น

2.4.3.1 การสร้างเกณฑ์การประเมิน (Rubric Assessment)

เกณฑ์การประเมิน (Rubric Assessment) ความหมาย คำว่า “Rubric” หมายถึง กฎหรือกติกา (Rule) ส่วนคำว่า Rubric Assessment หมายถึง แนวทางการให้คะแนน ซึ่งสามารถแยกแยะระดับต่าง ๆ ของความสำเร็จในการเรียน หรือการปฏิบัติของนักเรียนได้อย่างชัดเจน

การกำหนดเกณฑ์การประเมินนั้นเป็นกระบวนการที่ครูและนักเรียนควรร่วมกัน กำหนดเกณฑ์การประเมิน ซึ่งควรจะทำให้เสร็จก่อนที่นักเรียนลงมือปฏิบัติงาน สำหรับเกณฑ์การประเมินนั้น นอกจากใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินแล้วยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสอนอีกด้วย เพราะเกณฑ์การประเมินนั้น เปรียบเสมือนเป้าหมายในการเรียนที่ นักเรียนจะต้องเรียนรู้ และทำให้ครู ผู้ปกครอง และบุคคลอื่น ๆ ทราบว่านักเรียนได้ปฏิบัติการเช่นไรและได้เรียนรู้ในเรื่องใดบ้าง

สำหรับขั้นตอนการสร้างเกณฑ์การให้คะแนน เนื่องจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 เน้นการประเมินให้ดำเนินการควบคู่กัน ไปในกิจกรรมการเรียน ดังนั้นการสร้างและพัฒนาเกณฑ์การให้คะแนนสามารถทำได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

- 1) เนื้อหา หน่วยการเรียนหรือภาระงานที่กำหนดขึ้นนั้นตรงกับมาตรฐานการเรียนรู้ข้อใด
- 2) ประเด็นที่จะนำมาประเมินภาระงานนั้นสามารถบอกได้ว่าเป็นคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และสมรรถนะข้อใดบ้าง
- 3) จัดทำกรอบการประเมินที่ครอบคลุมประเด็นที่จะนำมาประเมิน
- 4) อธิบายการแสดงออกถึงระดับความสามารถตามประเด็นที่กำหนดเป็นระดับ
- 5) ทดลองหาความชัดเจนของเกณฑ์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาและให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจ
- 6) หลังจากนำเกณฑ์ไปใช้ประเมินผู้เรียนแล้วให้หาข้อดี ข้อควรปรับปรุงแก้ไขด้านต่าง ๆ เช่น ความชัดเจน ความสะดวกในการนำไปใช้ ฯลฯ

7) ทบทวนและปรับปรุงเกณฑ์ที่ยังมีข้อบกพร่องหรือพัฒนาเกณฑ์อื่น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

วิธีการกำหนดเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพมีดังนี้

- 1) พิจารณาค่ากลางจากระดับคะแนนที่กำหนดไว้
- 2) นำค่ากลางที่ได้มาคำนวณหาค่าร้อยละของแต่ละระดับคะแนน จากนั้น

จึงคำนวณออกมาในรูปคะแนนดิบ

- 3) กำหนดช่วงคะแนนของแต่ละระดับดังตัวอย่าง

ยกตัวอย่างเช่น แบบประเมินรูบริคส์ของโครงการวิทยาศาสตร์กำหนดเกณฑ์ การตัดสินระดับคุณภาพดังนี้

จากข้อมูลแบบประเมินรูบริคส์ของโครงการวิทยาศาสตร์ พบว่า มีรายการที่จะประเมิน 20 ประเด็นด้วยกันและกำหนดระดับคุณภาพไว้ 3 ระดับ คือ 1 2 3 ดังนั้นคะแนนเต็มของการประเมินการทำโครงการทดลองวิทยาศาสตร์ จึงเท่ากับ 60 คะแนน

ขั้นที่ 1 พิจารณาค่ากลางจากระดับคะแนนแต่ละช่วงที่กำหนดไว้ ผลที่ได้คือ 1.5 และ 2.5 ดังนี้

1.5	2.5
1	2
	3

ขั้นที่ 2 นำค่ากลางที่ได้มาคำนวณหาค่าร้อยละของแต่ละระดับคะแนนดังนี้

$$\frac{1.5}{3} \times 100 = 50 \% \qquad \frac{2.5}{3} \times 100 = 83.33 \%$$

แล้วจากนั้นจึงแปลงออกมาในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$\frac{50}{100} \times 60 = 30 \text{ คะแนน} \qquad \frac{83.33}{100} \times 60 = 50 \text{ คะแนน}$$

ขั้นที่ 3 กำหนดช่วงคะแนนของแต่ละระดับดังนี้

คะแนน

ระดับคุณภาพ

ต่ำกว่า 30	1 (ปรับปรุง)
30 – 49	2 (พอใช้)
50 ขึ้นไป	3 (ดีมาก)

2.4.3.2 รูปแบบของเกณฑ์การประเมิน (Rubric Assessment)

เกณฑ์การให้คะแนน เป็นการระบุคุณภาพของงานหรือการกระทำที่ครูต้องการให้นักเรียนกระทำ หรือตอบสนอง การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนจะช่วยให้สิ่งที่คาดหวังและมาตรฐานของงานชัดเจนยิ่งขึ้น และเกณฑ์ยังช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเมื่อทราบเกณฑ์ที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนด การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนมีวิธีการ 2 แบบ คือ

1. การกำหนดเกณฑ์โดยภาพรวม(Holistic Score) เป็นการให้คะแนนโดยพิจารณาผลงานของผู้เรียนในภาพรวมว่ามีคุณภาพสอดคล้องกับเกณฑ์ใน ระดับใดและมีคะแนนเดียวสำหรับงานนั้น ซึ่งจะมีคำอธิบายคุณภาพของงานประกอบการให้คะแนนและ ตัดสินคะแนนต่าง ๆ ได้ด้วย เช่น การประเมินการแปรงฟันอย่างถูกวิธี จะได้ระดับคะแนนออกมาเป็นระดับคะแนนเดียว เช่น ถูกต้องดี พอใช้ หรือยังต้องปรับปรุง

2. การกำหนดเกณฑ์โดยจำแนกสิ่งที่จะประเมินออกเป็นประเด็นย่อย (Analytic Score) เป็นการให้คะแนนเป็นส่วน ๆ โดยระบุรายละเอียดออกเป็นประเด็นย่อย ๆ และแต่ละประเด็นมีคุณภาพอย่างไร เช่น การประเมินการเขียน จะแบ่งเป็นด้าน สำนวนภาษา ความคิดสร้างสรรค์ การเขียนถูกหลักไวยากรณ์ หรือ การประเมินการแปรงฟันอย่างถูกวิธี จะจำแนกประเด็นการประเมินออกเป็นวิธีการแปรงฟัน ความสะอาดของฟัน และลักษณะนิสัยได้แก่ การใช้น้ำ การใช้ยาสีฟัน เป็นต้น (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2544:12)

2.4.3.3 ลักษณะของเกณฑ์การประเมิน (Rubric Assessment) ที่ดี

เกณฑ์การประเมิน (Rubric Assessment) เป็นชุดคะแนนที่ใช้เป็นแนวทางสำหรับการประเมินผลงานของผู้เรียน ลักษณะที่ดีของRubrics มีดังนี้ (Wiggins, 1998 : 184)

1. มีความเกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมาย หรือ เป้าหมายทั่วไป (General Goals) กล่าวคือ เกี่ยวข้องกับงานที่ทำ
2. จำแนกการปฏิบัติได้อย่างเที่ยงตรง (Performances Validly)
3. ในแต่ละ Rubric จะไม่มีการรวมเกณฑ์การให้คะแนน
4. วิเคราะห์งานได้อย่างละเอียด
5. ภาษาที่ใช้อธิบายคุณลักษณะงาน จำแนกคุณภาพของงานได้ถูกต้อง
6. สามารถตัดสินงานได้ถูกต้อง

7. อธิบายอย่างชัดเจนในแต่ละระดับของคะแนน และ มีความแม่นยำตรงในการให้คะแนนในตัวของมันเอง

8. ตัดสินให้คะแนนจากผลงานที่ปฏิบัติ มากกว่ากระบวนการ รูปแบบเนื้อหา หรือ ความตั้งใจในการทำงาน

นอกจากนี้ วิกกิน (Wiggins, 1998 : 184–185) ได้นำเสนอคุณลักษณะของ Rubrics ว่าต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. คะแนนต้องมีลักษณะต่อเนื่อง(Continuous) กล่าวคือ ให้คะแนนเป็นจำนวนเต็ม เช่น ให้คะแนน เป็น 5 4 3 2 และ 1 คะแนน แต่ละคะแนน มีความห่างเท่ากัน

2. มีความสอดคล้องกัน(Parallel) คะแนนแต่ละระดับแสดงถึงคุณลักษณะของคุณภาพงาน

3. มีความเกี่ยวเนื่องกัน(Coherent) ในแต่ละระดับของการให้คะแนน

4. น้ำหนักการให้คะแนนในแต่ละระดับมีความเหมาะสม (Aptly Weighted) มีเหตุผล (Not Arbitrary) น้ำหนักของคะแนนในแต่ละระดับสามารถอ้างอิงไปยังระดับอื่น ๆ ได้

5. มีความเที่ยงตรง(Valid) คะแนนในแต่ละระดับ แสดงถึงคุณภาพของการปฏิบัติ เป็นสิ่งสะท้อนถึงคุณภาพของงาน ไม่ได้เน้นถึงปริมาณ แต่เป็นเกณฑ์ตามสภาพจริง (Authentic Criteria)

6. เชื่อถือได้ (Reliable) กล่าวคือ มีความคงเส้นคงวาในการให้คะแนน ถึงแม้ใครจะเป็นผู้ประเมินและจะประเมินในช่วงเวลาใดก็ตาม

2.4.3.4 องค์ประกอบของเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric)

การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนจะต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. ประเด็นที่จะประเมิน (Criteria) คือ สิ่งสะท้อนผลการเรียนรู้หลัก ๆ หรือมาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นเป้าหมายของแต่ละหน่วย/ภาระงาน

2. ระดับความสามารถ (Performance Levels) ส่วนใหญ่จะกำหนดเป็นเลขคี่มากกว่าเลขคู่ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการให้คะแนนที่ตกอยู่ตรงกลาง ทำให้จำแนกความสามารถได้ยาก และแต่ละระดับอาจกำหนดเป็นตัวเลขหรือคำแสดงคุณภาพต่าง ๆ เช่น ดีมาก ดี พอใช้ ยังต้องปรับปรุง เป็นต้น

3. คำอธิบายคุณภาพของแต่ละระดับความสามารถ (Quality Descriptors) ว่าคุณภาพของความสามารถแต่ละระดับที่คาดหวังนั้นเป็นอย่างไร คำบรรยายเหล่านี้จะต้องมีความชัดเจนในการใช้ภาษาที่กะทัดรัด เข้าใจง่าย และเห็นความแตกต่างระหว่างระดับความชัดเจน

2.4.3.5 การกำหนดและสร้างเกณฑ์การให้คะแนน

การกำหนดระดับคะแนนใน Rubrics ส่วนใหญ่จะมีตั้งแต่ 3 – 8 ระดับ ขึ้นอยู่กับลักษณะของงาน และความต้องการของครูว่าจะพิจารณางานละเอียดมากน้อยเพียงใด การให้ระดับคะแนน 3 ระดับ คือ สูง-ปานกลาง-ต่ำ เป็นการง่ายในการอธิบายคุณลักษณะและง่ายต่อการตัดสินใจ แต่บางคนชอบใช้ 4 ระดับ เพราะสัมพันธ์กับการให้ Grade คือ 1, 2, 3 และ 4 จะเลือกใช้อย่างไร ขึ้นอยู่กับความต้องการของครูและนักเรียนที่จะตกลงร่วมกัน ในการกำหนดระดับคะแนน เมื่อครูและนักเรียนมีความเข้าใจ และมีทักษะแล้วค่อยเพิ่มเป็น 5 หรือ 6 ระดับได้

แนวทางในการให้คะแนนนั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะจะทำให้การประเมิน ครอบคลุม พร้อมทั้งการให้คะแนนมีความยุติธรรม การสร้างเกณฑ์การให้คะแนนจึงควรพิจารณา ดังนี้ (Mc Millan, 2001 : 224–228)

1. ต้องแน่ใจว่าเกณฑ์การให้คะแนน ได้เน้นประเด็นที่สำคัญของงาน
2. มีความสอดคล้องระหว่างระดับคะแนน กับจุดมุ่งหมายของการประเมิน ถ้าจุดมุ่งหมายของการประเมินกว้างและต้องใช้การตัดสินทุก ๆ ส่วนของชิ้นงาน ควรจะใช้การประเมินแบบภาพรวม แต่ถ้าการประเมินต้องการสะท้อน กลับให้เห็นความแตกต่างของประเด็นต่าง ๆ ของงาน ควรใช้การประเมินแบบแยกเป็นรายด้าน
3. ข้อความที่ใช้อธิบายในแต่ละระดับคะแนน ต้องเป็นข้อความที่สามารถประเมินหรือสังเกตได้
4. ควรให้นักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เชี่ยวชาญ ได้ร่วมกันสร้างเกณฑ์ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมสร้างเกณฑ์การปฏิบัติงานนั้น ๆ จะเป็นการกระตุ้นนักเรียนให้สนใจที่จะทำงาน และจะทำให้นักเรียนนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานนั้น ๆ
5. คุณลักษณะหรือสิ่งที่จะวัดควรนิยามให้ชัดเจน
6. แสดงขั้นตอนหรือลำดับขั้น ที่เหมาะสมของคะแนนในแต่ละระดับ เพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด เช่น หลีกเลี่ยงการให้คะแนนที่สูงเกินไป (Generosity Error) การให้คะแนนต่ำเกินไป (Severity error) การให้คะแนนส่วนใหญ่อยู่ตรงกลาง (Central Tendency Error) และการให้คะแนนที่เกิดจากความพึงพอใจเป็นการส่วนตัวของครูที่มีต่อนักเรียนคนนั้น ๆ
7. ระบบของการให้คะแนนต้องมีความเป็นไปได้ กล่าวคือ การให้คะแนนนิยมแบ่งระดับคะแนนเป็น 3-8 ระดับ ดังนั้นในแต่ละระดับคะแนนต้องมีความชัดเจน และแยกจากกันได้

2.4.3.6 ข้อดีของการประเมินโดยใช้เกณฑ์การประเมิน (Rubric Assessment)

(สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ, 2544:139-140)

1. ช่วยให้การคาดหวังของครูที่มีต่อผลงานของนักเรียนบรรลุผลสำเร็จได้ โดยนักเรียนเกิดความเข้าใจ และสามารถใช้ Rubrics ต่อการประเมินและพัฒนาชิ้นงานของตน
2. ช่วยให้ครูเกิดความกระตือรือร้นยิ่งขึ้นว่าต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ หรือพัฒนาการอะไรบ้าง
3. ช่วยให้นักเรียนสามารถระบุคุณลักษณะจากงานที่เป็นตัวอย่างได้ โดยใช้ Rubrics ตรวจสอบ
4. ช่วยให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเองในการปฏิบัติงานเพื่อไปสู่ความสำเร็จ
5. เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของนักเรียนได้เป็นอย่างดี
6. ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ผู้สนับสนุน ผู้นิเทศก์ ได้เกิดความเข้าใจเกณฑ์ในการตัดสินผลงานนักเรียนที่ครูใช้
7. ช่วยในการให้เหตุผลประกอบการให้เกรดนักเรียนได้
8. ช่วยเพิ่มคุณภาพผลงานของนักเรียน

จากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่าเกณฑ์การประเมิน (Rubric Assessment) เป็นเสมือนเครื่องมือที่ช่วยในการให้คะแนนในงานของนักเรียน ซึ่งการประเมินงานของนักเรียนต้องสัมพันธ์กับเกณฑ์และระดับคุณภาพของเกณฑ์ เพื่อเป็นการประกันคุณภาพของการประเมินด้วย ดังนั้นการกำหนดเกณฑ์และระดับคุณภาพของเกณฑ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากเพื่อบ่งบอกความเที่ยงตรงของการประเมิน ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การประเมินตนเอง (Self-Evaluation) และการปรับปรุงตนเอง (Self-Adjustment) ซึ่งการสร้างเกณฑ์การให้คะแนน ต้องคำนึงถึงงานที่ทำให้ทำต้องมี ความสำคัญ มีความสอดคล้องระหว่างคะแนนกับจุดมุ่งหมายการประเมิน เกณฑ์ที่สร้างต้องเป็นรูปธรรมมีความชัดเจน เหมาะสมกับระดับชั้น และควรให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการสร้างเกณฑ์การประเมินด้วย

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สรารุธ เย็นเอง (2553) พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชา การผลิตอาหารสัตว์น้ำ โดยให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานโครงการด้วยตนเองตามแนว Constructionism เพื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมาพัฒนาผู้เรียน และเพื่อประเมินผลสำเร็จจากการพัฒนาผู้เรียนโดยศึกษาจากกลุ่มประชากรนักเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สาขางานการประมงที่เรียนวิชาการผลิตอาหารสัตว์น้ำในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 วิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีสุล จำนวน 8 คน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research)

ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมี 6 ขั้นตอน 1) เตรียมการ เพื่อวินิจฉัยผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน 2) สร้างความรู้พื้นฐานที่จำเป็น

เพื่อให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับสภาพจริง และกระตุ้นให้เกิดจินตนาการผลงานที่ตนสนใจ 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสะท้อนความคิดของผู้เรียน 5) ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานโครงการงานด้วยตนเอง และ 6) การประเมินผล นอกจากนั้นยังพบอีกว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ถึงร้อยละ 79.26 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้เรียนมีทักษะด้านการสร้างสรรค์ผลงานโครงการงานในระดับมาก และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับมากเช่นเดียวกัน

สุพินญา คำขจร (2557) ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสำหรับพัฒนาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ในสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานมีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ปัญญาของผู้เรียน การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานสำหรับใช้พัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร และ 2) พัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น สำหรับพัฒนาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร การดำเนินการขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ 1) สถานศึกษาเกษตร 12 แห่ง สำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้ให้ข้อมูลเป็นครูผู้สอน 120 คน นักศึกษา 120 คน และ 2) สถานศึกษาเกษตร 4 แห่ง เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นนักศึกษา 40 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนและนักศึกษามีค่า IOC 0.60 - 1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9413 และ 0.9690 และแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้าง มีค่า IOC 0.80 - 1.00 ขั้นที่ 2 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญ 16 คน สำหรับตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้น มีค่า IOC 0.60 - 1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9514 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลปรากฏว่า

สภาพการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานในสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตร พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติค่อนข้างน้อย ในกระบวนการเรียนรู้ขั้นเตรียมการ ได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับกระบวนการวิจัย 2) การจัดสถานการณ์จำลองให้นักศึกษาคิดแก้ปัญหาหรือหาคำตอบ และ 3) การเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ในชั้นเรียน ได้แก่ 1) การชี้แจงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้นักศึกษารับทราบ 2) การสนับสนุนให้นักศึกษาปฏิบัติการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และ 3) การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักศึกษาหลังจากประเมินการเรียนรู้

และในขั้นสรุป ได้แก่ 1) การให้นักศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน 2) การให้นักศึกษาสรุปการเรียนรู้และสะท้อนความรู้และ 3) การส่งเสริมให้นักศึกษาคิดต่อยอดในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ความรู้ด้านการวิจัยและกระบวนการวิจัย การคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และการประเมินตามสภาพจริง และมีกระบวนการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) เตรียมความพร้อมด้านการวิจัย 2) สร้างสถานการณ์ กระตุ้นการเรียนรู้ด้วยการวิจัย 3) วางแผนจัดการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน 4) เรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย 5) สรุปความรู้และสะท้อนผลการเรียนรู้ 6) นำเสนอผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 7) ประเมินผลการเรียนรู้ ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า รูปแบบ ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในระดับมาก ดังนั้นทั้งผู้เรียนและผู้สอนในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอนอันเป็นแนวทางสร้างสรรค์ความรู้ด้วยปัญญา

ไชยเดช แก้วสง่า (2559) ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวคิด CONSTRUCTIONISM ในรายวิชา 235 575 เครื่องปั้นดินเผา ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวคิด Constructionism เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานในรายวิชา 235 575 เครื่องปั้นดินเผา เรื่องการขึ้นรูปแบบหล่อภาชนะเครื่องเคลือบดินเผา (เซรามิก) ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 70 ขึ้นไป โดยมีจำนวนผู้เรียนที่ผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของผู้เรียนทั้งหมด รูปแบบในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research Design) เป็นการทดลองเพียงกลุ่มทดลองเดียว ทำการวัดตัวแปรตาม (Dependent Variable) หรือเรียกว่า Single-shot After-only Experiment เป็นการศึกษาที่ไม่มีการควบคุมตัวแปรภายนอก (Extraneous Variables) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 29 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวคิด Constructionism ในรายวิชา 235 575 เครื่องปั้นดินเผา จำนวน 9 แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ และแบบทดสอบย่อย หลังแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) แบบปรนัย 4 ตัวเลือก มีจำนวน 40 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 และแบบทดสอบย่อยจำนวน 9 ชุดๆ ละ 10 ข้อ 3) แบบประเมินผลงาน เป็นการใช้

ประเมินผลงานตามสภาพความเป็นจริงจากชิ้นงานของการหล่อภาชนะ โดยมีเกณฑ์การประเมิน (Rubric Score) และ 4) สื่อมัลติมีเดีย ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพ 80.66 / 81 และค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.69 เป็นสื่อมัลติมีเดียที่สร้างขึ้นจากงานวิจัยที่ผู้วิจัยในครั้งนี้ได้สร้างขึ้นเอง

สรุปการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด Constructionism ในประเทศไทยนั้นแสดงให้เห็นว่า ชื่อแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคชันนิซึมในการเขียนภาษาไทยมีชื่อเรียกที่แตกต่างกัน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนตามแนวการเรียนรู้ เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา, หรือการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงาน

ซึ่งจากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังพบอีกว่า รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงานได้มีการทดลองใช้กับสถานศึกษาตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งในระดับอาชีวศึกษาที่มีการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างองค์ความรู้จากการปฏิบัติงานและการสร้างผลงานมีการใช้ที่ยังไม่แพร่หลาย แต่เนื่องจากบริบทของการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษานั้นเป็นการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการลงมือปฏิบัติ ตลอดจนการสร้างผลงานโดยปกติอยู่แล้ว ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงานจึงเหมาะสมในการนำมาจัดการเรียนการสอนในระดับอาชีวศึกษา โดยที่ผู้สอนและผู้เรียนจำเป็นต้องทราบและปรับบทบาทของตนเอง ตลอดจนผู้เรียนต้องทราบบทบาทในการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ผ่านชิ้นงานจะทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จเพิ่มมากขึ้น

2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

